

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Дидактичне проектування навчального посібника

«Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Галузь знань: 01 Освіта
Спеціальність: 015 Професійна освіта
Спеціалізація: 015.36 Технологія виробів легкої промисловості
Освітня програма: Професійна освіта.

«Технологія виробів легкої промисловості»

КРПО. 022105.00.00.00

Виконав: студент 2 курсу
група ПОшмз-22-1

Підпис

Ліна КЛЮД

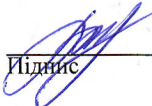
Керівник: к.тех.н., ст.викладач

Підпис

Олена МІЩЕНКО

Нормоконтролер

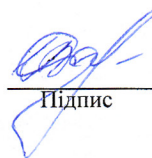

Підпис

Вікторія БЛІИК

До захисту допускаю

Завідувач кафедри технологічної та
професійної освіти і декоративного мистецтва

Підпис

Ірина АНДРОЩУК

22 грудня 2023 __ р.

Хмельницький – 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний
Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
Освітній рівень другий (магістерський)
Галузь знань 01 Освіта
Спеціальність 015.36 Професійна освіта
Спеціалізація Технологія виробів легкої промисловості
Освітня програма «Професійна освіта. Технологія виробів легкої промисловості»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Ірина АНДРОЩУК

04. вересня 2023 __ р.

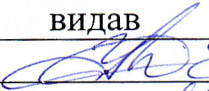
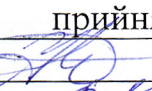
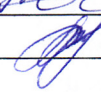
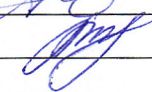
ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Ліни КЛЮД

(ім'я, прізвище)

1. Тема кваліфікаційної роботи Дидактичне проктування навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»
керівник кваліфікаційної роботи к.т.н., ст.викладач Олена МІЩЕНКО
Затверджено наказом ректора університету від 15.08.2023 р. №30, додаток 4з
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи на кафедру 22.12.2023 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи робоча програма дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів»
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Проктування змісту основного тексту навчального посібника, Розробка елементів методичного апарату навчального посібника
5. Перелік графічного матеріалу
Макет навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Антиплагіат	Іван ГЕРНІЧЕНКО		
Нормоконтроль	Вікторія БЛИК		

7. Дата видачі завдання 4.09.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

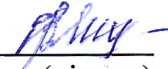
№ п/п	Назва етапів (розділів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примі
1	Вступ	31.10.2023	векс
2	1 розділ	15.11.2023	векс
3	2 розділ	22.11.2023	векс
4	Висновки, перелік посилань	24.11.2023	векс
5	Проект навчального посібника	25.11.2023	векс
6	Попередній захист	27.11-01.12.2023	векс
7	Нормоконтроль	11-13.12.2023	векс
8	Перевірка на плагіат	14-15.12.2023	векс
9	Рецензування	18-20.12.2023	векс
10	Захист	27.12.2023	векс

Студент

(підпис)

Ліна КЛЮД

Керівник роботи

(підпис)

Олена МІЩЕНКО

Анотація

Кваліфікаційна робота присвячена дидактичному проектуванню навчального посібника з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».

У першому розділі роботи проведено аналіз та систематизацію навчального матеріалу з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів». Розглянуті основні підходи до дидактичного проектування, а також визначені ключові педагогічні аспекти, що впливають на якість навчання.

Другий розділ роботи присвячено проектуванню елементів методичного апарату посібника. Обґрунтовано вимоги і розроблено структуру навчального посібника, яка враховує вікові та психологічні особливості учнів, їхній рівень підготовки та індивідуальні особливості. Особлива увага приділена послідовному й логічному викладу апарату посібника, використанню ілюстративного матеріалу, завдань для самостійної роботи та контролю засвоєння матеріалу.

Кваліфікаційна робота виконана здобувачем другого (магістерського) рівня освіти спеціальності 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету Ключ Л.В. під керівництвом к.т.н. ст. викладача кафедри Міщенко О.В.

Кваліфікаційна робота складає 64 сторінки основного тексту, 12 таблиць, 8 рисунків та літературних джерел в кількості 56.

20 грудня 2023 р.

Зміст

Вступ.....	6
1 Проектування змісту основного тексту навчального посібника.....	11
1.1 Проектування результатів навчання «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».....	11
1.2 Компонування інформаційного поля та формування дидактичних одиниць навчального матеріалу.....	19
1.3 Побудова структурно–сислової моделі основного тексту посібника.....	25
2 Розробка елементів методичного апарату навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».....	33
2.1 Вимоги та структура навчального посібника.....	33
2.2 Обґрунтування додаткового і пояснювального тексту посібника.....	37
2.3 Розробка апарату навчального посібника.....	40
2.4 Оцінювання якості спроектованого навчального посібника.....	50
Висновки.....	57
Перелік джерел посилання.....	59
Додаток А – Програма навчальної дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів».....	65
Додаток Б – Зміст визначених дидактичних одиниць.....	
Додаток В – Макет посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».....	

Вступ

Сучасна система освіти невпинно розвивається, вимагаючи від педагогів та учителів постійного удосконалення методик навчання та розробки навчальних посібників, спрямованих на розвиток творчих та практичних навичок учнів. У цьому контексті велике значення має дидактичне проектування, що стає ключовим елементом формування якісного освітнього процесу.

Вибір цієї теми обумовлений актуальністю розвитку художньо–творчих здібностей учнів, формуванням їхнього інтересу до рукодільних традицій українського народу та технічних видів мистецтва.

У сучасному світі освіти навчальні посібники відіграють ключову роль у навчальному процесі, вони не лише передають знання, але й стимулюють активне навчання, індивідуалізують процес навчання та забезпечують доступ до освіти для всіх. Правильно розроблені та використані навчальні посібники можуть значно підвищити якість освіти та сприяти розвитку суспільства [1].

Сучасна освіта переживає трансформацію завдяки стрімкому розвитку технологій та змінам у педагогічних підходах. У цьому контексті навчальні посібники стають ключовими інструментами для ефективного передавання знань та навчання студентів [2].

Навчальні посібники у сучасній освіті: забезпечують доступу до знань для всіх; можуть бути адаптовані для різних рівнів навчальної підготовки та стилів навчання; акцентують увагу на активному навчанні, сприяючи взаємодії учнів з матеріалом; можуть бути розроблені з урахуванням психологічних аспектів мотивації до навчання; можуть використовувати різноманітні мультимедійні ресурси, такі як відео, анімація та інтерактивні діаграми, для кращого пояснення складних концепцій та забезпечення зрозумілості матеріалу [5].

Основними принципами, що сприяють зрозумілості та ефективності навчання та враховують при структуруванні змісту навчального посібника є:

логічна послідовності викладу матеріалу; чітка ієрархію та структура; контекстуалізований зміст; адаптивність до потреб студентів/учнів [5].

Проблему підручникотворення, досліджували українські й зарубіжні вчені: Девід Мерріл (David Merrill), який визначив п'ять базових принципів навчання, які повинні бути враховані при створенні навчальних посібників; Бенджамі Блум (Benjamin Bloom) розробив ієрархічну систему класифікації когнітивних процесів (Таксономія Блума); Роберт Гансел (Robert Gagne) виділив різні етапи навчання, від активації попередніх знань до консолідації та використання нових умінь.

Питання педагогічного та дидактичного прогнозування розглядались в працях відомих науковців: Б. С. Гершунського, Е. Г. Костяшкіна, В. Г. Кременя, І. П. Підласого, М. М. Скаткіна та інші [5].

Теоретичні й прикладні педагогічні питання стосовно навчальних словників розглянуті авторами Б. Бім–Бад, М. Лаптевою, М. Ковязіною, Т. Петрашовою, В. Табанаковою, А. Полукетовою та ін.

Одне з ключових проблем сучасної дидактики – відбір та структурування змісту навчальної інформації розглянуті авторами Я. Скалковою, Е. Страчар, . Беліковою, М. Даниловим, Ю. Дікою, Л. Занковим, Л. Зоріною, А. Крутських, В. Мощанським, В. Розумовським, К. Сосницьким, А. Сохорою, А. Уманою, А. Усовою, В. Шаталовою, П. Ерднієвою та іншими.

У наукових роботах педагогічної спрямованості поняття «структурування» трактується як процес, у якому складники навчального матеріалу відбираються відповідно до цілей освіти, упорядковуються за змістом і формою, вибудовуються за відповідними взаємозв'язками, адаптуються до пізнавальних можливостей студентів й об'єднуються з урахуванням певного педагогічного задуму, а також конкретної навчальної ситуації у єдине смислове ціле [8].

Аналіз наукових досліджень з проблеми доводить, що кожен автор пропонує свій підхід при розгляді питань структурування, але всі висловлюють думку, що в основі структурування змісту будь-якої навчальної дисципліни лежить технологія структурування її змісту. Це процес логічної побудови

навчального матеріалу спрямований на опрацювання і цільову орієнтацію наукових знань, та їх адаптацію до навчальних умов. Структурування інформації завжди переслідує конкретні цілі: отримання нових знань з певного процесу; перевірка інформації на неповноту або суперечливість; необхідність систематизації та впорядкування знань; акцентування уваги на деяких аспектах; скорочення інформації для позбавлення від перенасичення; подання інформації в більш наочному і зрозумілому вигляді, використання узагальнень і абстракцій при описі [6].

Сучасний підручник виконує не тільки роль інформаційного резерву для закріплення та відтворення знань, але також є засобом для розвитку творчих потенцій учнів через сприяння різноманітним видам діяльності. Тому, проблема структури підручників та аналіз удосконалення їхніх компонентів визнаються критичними для поліпшення існуючих та створення нового покоління навчальних посібників.

Основний наголос у дослідженнях цих вчених полягає в індивідуалізації навчального процесу, створенні структурованих та зрозумілих навчальних посібників, а також використанні різноманітних методів для задоволення потреб різних учнів. Сучасні посібники повинні враховувати ці принципи для забезпечення ефективного та цікавого навчання.

Сучасний підручник виконує не тільки роль інформаційного резерву для закріплення та відтворення знань, але також є засобом для розвитку творчих потенцій учнів через сприяння різноманітним видам діяльності. Тому, проблема структури підручників та аналіз удосконалення їхніх компонентів визнаються критичними для поліпшення існуючих та створення нового покоління навчальних посібників.

Слід зазначити, що сьогодні відсутні підручники та навчальні посібники з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів», які б забезпечували здійснення професійної підготовки та враховували сучасні тенденції в освіті.

Тому питання структурування навчального матеріалу залишаються актуальними і сьогодні. Вони вирішуються з урахуванням гносеологічних,

психолого–педагогічних, герменевтичних, аксіологічних та інших фундаментальних принципів.

Тому мета роботи – обґрунтувати і укласти макет навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».

Об'єкт дослідження - процес виготовлення ляльки з текстильних матеріалів студентами закладів передвищої та професійної освіти.

Предмет дослідження – зміст та елементи методичного апарату навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».

Для досягнення цієї мети поставлені наступні завдання:

- визначити результати навчання з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»;
- скомпонувати інформаційне поле та сформувати дидактичні одиниці навчального матеріалу основного тексту посібника;
- побудувати структурно–сміслову модель основного тексту навчального посібника;
- обґрунтувати методичний апарат посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»;
- обґрунтувати методичний апарат та розробити макет навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» провести оцінювання його якості.

Для вирішення поставлених завдань використані такі методи дослідження: аналіз наукової, методичної та технічної літератури з проблеми проектування змісту навчання виготовленні ляльки з текстильних матеріалів та проблеми розроблення навчально-методичного забезпечення розділу дисципліни; узагальнення та систематизація теоретичних даних зі змісту, системний аналіз для визначення фахових знань, які необхідно сформувати у учнів; графо–аналітичний метод структурування для розробки структурно–сміслові моделі навчального матеріалу; логічне узагальнення при розробці висновків; метод оцінювання якості навчального видання [8].

Методи дослідження включають аналіз психолого-педагогічної літератури,

абстрагування та конкретизацію при проектуванні змісту навчання, узагальнення та систематизацію теоретичних даних для компонування інформаційного поля і змісту дидактичних одиниць та формулювання висновків; графоаналітичний метод для визначення логічної послідовності викладу дидактичних одиниць.

Результати кваліфікаційної роботи були представлені на Всеукраїнській студентській науково–практичній конференції «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє» (Хмельницький 2023 р.) [5].

1 Проектування основного тексту навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

В розділі проведено проектування результати навчання з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів», проведено компонування інформаційного поля та формування дидактичних одиниць навчального матеріалу; побудовано структурно–сміслову модель основного тексту посібника.

1.1 Проектування результатів навчання з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

Проектування результатів навчання є важливою частиною процесу навчання і має на меті визначення того, що студенти повинні знати, розуміти та вміти в результаті навчання. Цей процес включає в себе планування, створення та оцінку цілей та об'єктивів навчання. Ось деякі ключові аспекти проектування результатів навчання: Термін «проектування» може мати різні значення в залежності від контексту. У галузі навчання та освіти, проектування зазвичай означає створення навчальних програм, матеріалів або методів, спрямованих на досягнення певних освітніх цілей [11].

Принципи проектування результатів навчання наведено нижче.

- Чіткість і конкретність. Цілі мають бути чіткими та конкретними, щоб уникнути непорозуміння та забезпечити однозначність їх досягнення.
- Специфікація знань та навичок. Об'єктиви повинні визначати конкретні знання, розуміння та навички, які студенти повинні отримати під час навчання.
- Врахування рівнів компетентності. Використання таксономії Блума для ієрархічної класифікації цілей і об'єктивів за рівнями складності: пам'ять, розуміння, застосування, аналіз, синтез та оцінка.

- Відповідність до контексту. Результати навчання повинні бути адаптовані до реальних потреб студентів і відповідати вимогам сучасного світу.
- Залучення стейкхолдерів. Взаємодія зі студентами, вчителями та іншими зацікавленими сторонами. Залучення всіх стейкхолдерів до процесу проєктування може забезпечити більшу відповідність та прийняття результатів.
- Контингентність та гнучкість. Результати повинні бути гнучкими і адаптованими до змін у вимогах та умовах навчання.
- Визначення критеріїв успіху. Розробка критеріїв для оцінки досягнення результатів та механізмів звітності про їхню реалізацію.
- Зворотний зв'язок. Використання результатів для подальшого вдосконалення. Зворотний зв'язок важливий для постійного вдосконалення процесу навчання та визначення його ефективності.

Ці принципи сприяють ефективному та збалансованому проєктуванню результатів навчання, що враховує потреби та особливості учнів.

Проєктування результатів навчання є важливим етапом у визначенні того, що здобувачі освіти мають засвоїти та досягти після завершення навчальної теми чи дисципліни. Цей процес включає в себе чітке визначення цілей та очікуваних вивчених компетенцій, що дозволяє ефективно визначити, чи були досягнуті поставлені освітні цілі.

Один із ключових аспектів проєктування результатів навчання – це визначення конкретних критеріїв успішності. Це може бути виражено через конкретні знання, вміння чи навички, які студент повинен мати після завершення навчання. Забезпечення конкретності результатів сприяє якісній оцінці навчального процесу та дозволяє студентам розуміти, що саме вони мають досягнути.

Сучасні освітні стандарти визнають потребу у гнучкості та можливості адаптації результатів навчання до змін в суспільстві та технологічних тенденцій.

Проєктування результатів навчання також передбачає використання різноманітних методів оцінювання, таких як тестування, практичні завдання, проєкти та інші форми, що дозволяють об'єктивно визначити рівень засвоєних знань та навичок здобувачів освіти. Усі ці елементи проєктування результатів

навчання спрямовані на створення системи, яка максимально відповідає вимогам сучасного освітнього середовища та забезпечує якісну підготовку до викликів сучасного світу.

Точне розуміння цілей вивчення матеріалу допомагає пояснити учневі (студенту), орієнтири спільної діяльності, зробити зрозумілими завдання, які необхідно вирішити. Це знімає напругу в процесі навчання, сприяє формуванню мотивів і підвищує ефективність навчання. У педагогіці традиційно цілі формулюють за допомогою кількох підходів: визначення змісту навчання, акцентування уваги на діяльності викладача, внутрішніх процесах розвитку особистості та учбовій діяльності учнів. Однак ця класична модель вже не відповідає сучасним вимогам технологій навчання, оскільки не надає відображення результатів навчання [8].

В контексті технологічного підходу до навчання та встановлення цілей висуваються певні вимоги:

- відповідність цілей основним вимогам до фахівця;
- чітке відображення предмета навчальної діяльності або змісту навчального матеріалу;
- відображення елементів навчальної діяльності студентів у процесі досягнення цілей;
- наявність способу або «інструменту» для контролю досягнення цілей;
- наявність шкали оцінювання сформованих якостей особистості.

Цілі можуть бути розподілені на стратегічні, тактичні і оперативні. Тактичні цілі навчання ставляться для окремої дисципліни і подальше конкретизуються для кожного розділу чи теми у вигляді оперативних цілей навчання.

Формулювання цілей навчання здійснюється через конкретний перелік спостережуваних дій. Це дозволяє структурувати процес навчання у вигляді конкретних дій та чітко оцінювати та контролювати їхній порядок досягнення цілей. В такому підході ціль навчання для кожного розділу, модулю або теми зводиться до докладного опису дій, які мають свої характеристики.

Виділяють три рівні сформованості умінь (дидактичних цілей) [1; 2]:

1 – з опорою на джерело інформації (ОДІ), тобто є уміння виконання дії за інструкцією, під керівництвом;

2 – самостійно (С), тобто без використання інструкцій, описів, вказівок;

3 – самостійно в автоматичному режимі (СА) – в даному випадку уміння і навички автоматизовані, дії виконуються автоматично, не вимагають великих розумових зусиль.

Щоб спроектувати результати навчання, проаналізуємо програму вибіркової навчальної дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів»

Програма навчальної дисципліни складена відповідно до стандарту фахової передвищої освіти освітньо–професійного ступеня фахового молодшого бакалавра.

Навчальний посібник «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» розробляється до одного з розділів дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів», для студентів Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради. Робочу програму дисципліни представлено у Додатку А, кваліфікаційної роботи [7].

Дисципліна «Художня обробка текстильних матеріалів» є вибірковою. Мета цієї дисципліни, «Художня обробка матеріалів», полягає у привертанні уваги студентів фахової освіти до нескінченних джерел української творчості. Вона спрямована на формування почуття прекрасного, яке притаманне кожній людині з народження, і надихає на творчість. Під час навчання студенти ознайомлюються з художнім вдосконаленням тканин і матеріалів, які вони будуть використовувати у своїй майбутній професійній діяльності. Завдання дисципліни полягають у формуванні загальних та спеціальних компетентностей здобувачів освіти та оволодінні основними техніками художнього оброблення текстильних матеріалів, розвиток творчого мислення, естетичного смаку, відчуття гармонії.

В програмі цієї дисципліни зазначено компетентності і програмні результати навчання. А саме: формування загальних та спеціальних компетентностей здобувачів освіти та оволодіння основними техніками художнього оброблення текстильних матеріалів, розвиток творчого мислення, естетичного смаку, відчуття гармонії.

Аналіз навчальної дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів» включає в себе огляд основних аспектів цієї програми навчання. Нижче подано загальний огляд програми цієї дисципліни :

Мета дисципліни «Художня обробка матеріалів», полягає у привертанні уваги студентів фахової освіти до нескінченних джерел української творчості. Вона спрямована на в будову в них вродженого почуття прекрасного, яке притаманне кожній людині з народження, і надихає на творчість. Під час навчання студенти ознайомлюються з художнім вдосконаленням тканин і матеріалів, які вони будуть використовувати у своїй майбутній професійній діяльності. Завдання дисципліни полягають у формуванні загальних та спеціальних компетентностей здобувачів освіти та оволодінні основними техніками художнього оброблення текстильних матеріалів, розвиток творчого мислення, естетичного смаку, відчуття гармонії.

Завдання дисципліни. Формування загальних та спеціальних компетентностей здобувачів освіти та оволодіння основними техніками художнього оброблення текстильних матеріалів, розвиток творчого мислення, естетичного смаку, відчуття гармонії.

Зміст програми:

Змістовий модуль 1: Технологія виготовлення ляльки з текстилю.

Тема 1. Історія текстильної ляльки. Призначення ляльки. Ляльки різних народів світу.

Тема 2. Види текстильних ляльок. Проектування сучасної текстильної ляльки.

Тема 3. Лялька–мотанка: історія виникнення та традиції виготовлення.

Тема 4. Ляльки для лялькотерапії. Пальчикові ляльки. Ляльки рукавички, Мотузкові ляльки. Ляльки маріонетки. Ляльки із шкарпеток.

Змістовий модуль 2. Техніка оздоблення текстильних матеріалів вишивкою.

Тема 5. Традиційні види художньої обробки текстильних матеріалів.

Тема 6. Сучасні види оздоблення тканин.

Тема 7. Історія вишивки. Українська вишивка колись і сьогодні.

Змістовий модуль 3. Декорування тканин фарбами.

Тема 8. Різновиди декорування тканини розписом.

Тема 9. Способи декорування тканин методом друку.

Тема 10. Оволодіння технікою декорування текстильних матеріалів фарбою.

Змістовий модуль 4. Валяння вовною.

Тема 11. Історія валяння. Види валяння. Матеріали та інструменти для валяння.

Тема 12. Техніка валяння. Оволодіння технікою оздоблення текстильних матеріалів набиванням вовною.

Випускні можливості:

Це мистецтво створювати речі, що несуть в собі позитивну енергетику та чудовий настрій. Такий ефект досягається через те, що рукоділлям займаються тільки ті люди, які дійсно люблять цю справу. Найчастіше, речі хенд мейд існують в одному екземплярі і є абсолютно унікальними. Навіть якщо майстер створить декілька речей, вони ніколи не будуть схожими одне на одне. Останнім часом дуже популярним став такий вид занять, як «hand made» – дослівно з англійської «зроблено вручну» або просто – рукоділля. Це спосіб самовираження, це задоволення, це іноді спосіб заробляти, та відмінне ліки від нудьги і щоденності.

Зокрема обрана тема для навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» забезпечує формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в галузі середньої освіти та педагогіки або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів педагогічних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності:

- здатність виражати ідеї та створювати щось нове, розвивати естетичний смак;
- розвиток моторики, дрібної моторики та координації рухів під час роботи з матеріалами;
- здатність визначати та вирішувати проблеми, що виникають під час виготовлення ляльки;
- розвиток здатності думати та діяти творчо при створенні унікальної ляльки;
- здатність спілкуватися, ділитися ідеями та ресурсами під час виконання проекту.

Спеціальні компетентності:

- вміння обирати, вирізати, шити та кріпити текстильні матеріали для створення ляльки;
- розуміння процесу та послідовності етапів виготовлення ляльки;
- вміння надавати ляльці естетичний вигляд, використовуючи різноманітні декоративні елементи;
- усвідомлення та використання екологічно чистих матеріалів у процесі виготовлення ляльки;
- розвиток якостей, необхідних для уважного та детального виконання завдань;
- вміння працювати над проектом самостійно, використовуючи власні ідеї та навички.

Для того, щоб сформувати в студентів зазначені вище компетентності, необхідно визначити систему знань, які їх забезпечують. Узагальнені результати навчальної діяльності студентів з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» подаємо у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Результати навчання з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

Дидактична ціль	Бажаний рівень сформованості дій	Дидактичні навчальні задачі
Уміти характеризувати види текстильних ляльок та пояснювати їх призначення	С	<ul style="list-style-type: none"> - знати текстильні ляльки народів світу - характеристика матеріалів для виготовлення ляльки - знати призначення та будову основних вузлів та деталей текстильних ляльок
Уміти визначати технологію виготовлення та оздоблення ляльки	С	<ul style="list-style-type: none"> - знати особливості обробки та оздоблення виробів з різних конструкційних матеріалів
Уміти виготовляти текстильну ляльку та одяг для неї	С	<ul style="list-style-type: none"> - вміти обробляти деталі ляльки - виготовляти одяг для ляльки

Таким чином, проектування результатів навчання з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» вибіркової дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів» включає різноманітні компетентності та цілі, які допоможуть студентам розвивати необхідні вміння та знання. Ці компетентності не лише розвиватимуть необхідні навички для виготовлення текстильних ляльок, але й сприятимуть розвитку особистісних та соціальних якостей студентів. А також, визначені результати навчання з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»: сформовані дидактичні цілі, бажаний рівень сформованості дій, дидактичні навчальні задачі.

1.2 Компонування інформаційного поля та формування дидактичних одиниць навчального матеріалу

За результатами аналізу інформаційних джерел було скомпоновано інформаційне поле [8]. До інформаційного поля увійшли основні поняття, закономірності, опис процесів виготовлення ляльки. Проаналізувавши матеріали інформаційного поля теми доцільно його розділити на дидактичні одиниці. У «Словнику законодавчих термінів» термін «дидактична одиниця» ідентифікується з поняттям «навчальний елемент» і визначається як «мінімальна доза навчальної інформації, що зберігає властивості навчального об'єкта» [15]. У науковій літературі виокремлюють чотири рівні складності навчального матеріалу [15].

Перший рівень – феноменологічний. Він відповідає опису дидактичних одиниць на мінімальному рівні узагальнення і абстракції за допомогою звичайної мови. На цьому рівні викладається навчальний матеріал, пов'язаний з повідомленням історичних довідок про розвиток конкретного технічного напрямку, вступний матеріал до нової теми, загальні відомості про техніку і технологію.

Другий рівень – аналітико–синтетичний. Він передбачає якісний і напівкількісний опис і пояснення явищ природи і об'єктів. Тут мають місце окремі специфічні терміни. На цьому рівні викладається навчальний матеріал, пов'язаний з загальними відомостями про техніку і технологію, класифікацію обладнання, марки інструментальних матеріалів, режими різання тощо.

Третій рівень – прогностичний. Тут присутні кількісні пояснення і опис, у повній мірі використовуються елементи формальної логіки, математичні залежності. Мається багато специфічних термінів. На цьому рівні викладається більшість навчального матеріалу у професійних навчальних закладах, технікумах, коледжах, інститутах, технічних університетах або академіях.

Четвертий рівень – аксіоматичний. Він характеризується високим рівнем

узагальнення, глибоким проникненням у суть явищ, розвиненою науковою мовою, присутністю методології.

Чим вищий рівень абстракції навчального матеріалу, тим більший рівень його складності. Для того, щоб забезпечити необхідний рівень засвоєння навчального матеріалу, інженер–педагог може використовувати такий ефективний методичний прийом, як переведення рівня складності його з високого на більш низький без спрощення суті і науковості повідомлення.

Для навчального посібника, враховуючи особливості скомпонованого інформаційного поля, навчальний матеріал буде представлено на феноменологічному й аналітико–синтетичному рівнях абстракції.

Результати аналізу скомпонованого інформаційного поля теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів» дали змогу обрати наступні дидактичні одиниці (ДО).

ДО 1 Історія виникнення ляльки.

ДО 2 Класифікація за різними ознаками.

ДО 3 Матеріали для виготовлення ляльок.

ДО 4 Інструменти та обладнання.

ДО 5 Методи обробки деталей ляльки.

ДО 6 Загальні підходи до виготовлення ляльок – мотанок.

ДО 7 Особливості виготовлення ляльки – пеленашка.

ДО 8 Особливості виготовлення ляльки – круп'янички.

ДО 9 Особливості виготовлення ляльки – травниці

ДО 10 Особливості виготовлення ляльки – нерозлучники.

ДО 11 Особливості виготовлення ляльки – берегині.

ДО 12 Найпопулярніші ляльки ручної роботи.

ДО 13 Горищна іграшка.

ДО 14 Лялька – примітив.

ДО 15 Гарбузоголові ляльки.

ДО 16 Лялька – великоніжка.

ДО 17 Ляльки Реггеді.

ДО 18 Лялька Тільда.

ДО 19 Корейські тряп'єнси.

ДО 20 Вальдорфська лялька.

ДО 21 Ляльки р'єзних народ'єв.

ДО 22 Технолог'єя виготовлення сучасної текстильної ляльки.

Зм'єст визначених нами дидактичних одиниць представлено у Додатку Б.

Кожна дидактична одиниця характеризується ступенем новизни, р'євнем абстракц'єї навчального матер'єалу і бажаним р'євнем сформованост'є знань [5].

Коли розробляється навчальний курс або пос'єбник, важливо враховувати характеристики кожної дидактичної одиниц'є. Такий п'єдх'єд допомагає ефективно організувати навчальний процес та сприяє зручному засвоєнню матер'єалу студентами чи учнями. Розглянемо основні аспекти, як'є характеризують кожну дидактичну одиницю.

Ступ'єнь новизни.

При вивченн'є нового матер'єалу важливо визначити його ступ'єнь складност'є та новизни. Стартова точка повинна бути зрозум'єлою та доступною для аудитор'єї. Забезпечення зв'язку з ран'єше вивченим для актив'єзац'єї попередн'єх знань та створення платформи для нового матер'єалу.

Р'євень абстракц'єї навчального матер'єалу.

Важливо забезпечити належний р'євень конкретност'є матер'єалу та наводження приклад'єв, особливо на початкових етапах вивчення нового концепту. З часом матер'єал може включати б'єльше абстракц'єй та комплексних концепц'єй, сприяючи розвитку вищих когн'єтивних функц'єй.

Бажаний р'євень сформованост'є знань.

Зазначення конкретних ц'єлей та оч'єкуваних результат'єв для кожної дидактичної одиниц'є, щоб учн'є ч'єтко розум'єли, до чого вони повинн'є прагнути. Поступове зб'єльшення складност'є та глибини матер'єалу для забезпечення прогресивної сформованост'є знань учн'єв.

Такий п'єдх'єд дозволяє адаптувати навчання до потреб та р'євня п'єдготовленост'є аудитор'єї, роблячи процес засвоєння матер'єалу б'єльш

ефективним та доступним. Враховуючи ці характеристики, педагог може підібрати відповідні методи, приклади та завдання для кожної дидактичної одиниці, сприяючи успішному навчанню.

Характеристику ступеня новизни навчального матеріалу подано у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Ступінь новизни навчального матеріалу ДО

Ступінь новизни навчального матеріалу	Умовне позначення	Коефіцієнт Кн	Характеристика ступеня новизни навчального матеріалу
Відома	В	0,25	Зміст навчального матеріалу вивчався раніше в іншій ДО цієї дисципліни або в опорній дисципліні
Частково відома	ЧВ	0,5	Навчальний матеріал вивчався раніше, а в цій ДО він поглиблюється і переноситься в нову ситуацію
Невідома	Н	1	Навчальний матеріал вивчається вперше

Рівень абстракції навчального матеріалу визначає ступінь його теоретичної або концептуальної складності. Це поняття пов'язане з тим, наскільки матеріал абстрагується від конкретних деталей та подробиць і фокусується на загальних принципах, ідеях або концепціях.

Гончаренко С. У. трактує поняття абстракція як форму відображення в людській свідомості предметів і явищ об'єктивної дійсності, мисленого відокремлення (абстрагування) від їхніх властивостей і виділення спільної ознаки, яка характеризує даний клас предметів. Наукові абстракції (поняття, закони, принципи) утворюються внаслідок абстрагуючої діяльності в науковому пізнанні. Вони відображають найсуттєвіші властивості, зв'язки і відношення досліджуваня явищ. Абстракція є необхідною умовою формування наукового мислення [6].

Як відомо виділяють чотири рівня абстракції навчального матеріалу: феноменологічний, аналітико–синтетичний, прогностичний, аксіоматичний. Характеристика рівня абстракції навчального матеріалу наведено у табл. 1.3.

Рівень абстракції може мати велике значення в навчанні, оскільки він визначає, наскільки глибоко та складно учні мають розуміти навчальний матеріал. Це також впливає на спосіб вивчення та черговість викладання матеріалу. Наприклад, на початкових етапах навчання може бути важливо надавати конкретні приклади та деталі, щоб допомогти учням засвоїти основи. З іншого боку, на більш високих рівнях навчання або для студентів, які вже мають досвід, можна використовувати більш абстрактний матеріал, щоб розвивати їхні аналітичні та критичні здібності.

Оцінка рівня абстракції також може бути корисною для вчителів та дрозробників навчальних програм, допомагаючи їм адаптувати матеріал до потреб та рівня розуміння конкретних студентських груп. Характеристика рівня абстракції навчального матеріалу наведено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Рівень абстракції навчального матеріалу ДО

Рівень абстракції навчального матеріалу	Умовне позначення	Коефіцієнт Ка	Характеристика рівня абстракції навчального матеріалу
1	2	5	4
I – феноменологічний	Ф	1	Навчальний матеріал подано у словесному текстовому описі або образного представлення (ілюстрації, макети)
II – аналітико–синтетичний	АС	2	Опис навчального матеріалу подано шляхом якісних та напів кількісних характеристик, пояснення, введення термінів, прийомів узагальнення, аналізу і класифікацій
III – прогностичний	П	3	Зміст навчального матеріалу подано у вигляді опису моделей, з використанням математичного апарату та математичної Обробки процесу і результату пояснення та доведення на основі використання логічних операцій та технічної термінології
IV – аксіоматичний	А	4	Опис навчального матеріалу подано у вигляді абстрактних моделей, високого ступеня узагальнення з використанням системи знаків (аксіом)

Рівень сформованості знань – це оцінка або характеристика ступеня

розуміння, володіння та застосування інформації студентом. Цей показник вказує на те, наскільки успішно особа засвоїла та вивчила предмет чи тему. Щоб оцінити рівень сформованості знань, треба враховувати деякі аспекти.

Розуміння концепцій:

- спроможність студента розуміти основні концепції та принципи предмету чи теми;
- здатність застосовувати отримані знання для розв'язання завдань і проблем, пов'язаних із предметною областю;
- володіння фактами та термінологією;
- знання студентом фактів, даних, термінів, які є важливими для вивчення конкретної теми чи предмету.

Аналіз та критичне мислення:

- здатність аналізувати інформацію, виділяти основні ідеї та розпізнавати взаємозв'язки між різними концепціями;
- розвинене критичне мислення та здатність до самостійної оцінки інформації;
- здатність до застосування знань;
- можливість студента використовувати здобуті знання в практичних ситуаціях чи вирішенні завдань.

Комунікативні навички:

- здатність чітко та логічно висловлювати свої думки і ідеї;
- здатність ефективно спілкуватися і обмінюватися інформацією з іншими.

Самостійність та ініціатива:

- самостійність у вивченні матеріалу і здатність до самоорганізації в процесі навчання;
- ініціатива у розширенні знань та застосуванні їх у практиці.

Врахування цих аспектів дозволяє здійснити більш об'єктивну оцінку рівня сформованості знань та навичок студента. Оцінки можуть бути використані для подальшого вдосконалення навчального процесу та розвитку індивідуальних

навичок студентів.

Бажаний рівень сформованості знань може бути визначений на основі конкретних метоформулювань навчальної програми та очікувань викладача чи іншого організатора навчання. Також важливо враховувати індивідуальні особливості учнів та адаптувати вимоги до їхніх можливостей та потреб. Бажаний рівень сформованості знань може варіюватися залежно від конкретної ситуації навчання, предмету або цілей навчання.

Характеристику бажаного рівня сформованості знань подано у табл.1.4.

Таблиця 1.4 – Рівень сформованості знань

Назва рівня сформованості знань	Умовне позначення	Коефіцієнт Ку	Характеристика дій учнів
1. Ознайомчо – орієнтовний	ОО	1	<ul style="list-style-type: none"> – орієнтовні уявлення учнів про поняття, які вивчаються; - повторення формулювань визначень, законів, положень; - виконання типових завдань (дій) без зміни ситуації
2. Понятійно – аналітичний	ПА	2	<ul style="list-style-type: none"> – чіткі уявлення та поняття про об'єкти, що вивчаються; – здійснення смислових виділень, пояснень, проведення аналізу; – перенесення засвоєних знань в типові ситуації
3. Продуктивно – синтетичний	ПС	3	<ul style="list-style-type: none"> – глибокі поняття про об'єкти, що вивчаються; – здійснення синтезу, – генерування нових уявлень; – перенесення раніше засвоєних знань у нетипові нестандартні ситуації

Аналіз та оцінювання ДО навчального матеріалу з теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» наведено в табл.1.5, яка розміщена в додатку Б.

Отже в пункті проведено компонування інформаційного поля та формування дидактичних одиниць навчального матеріалу, дана характеристика бажаного рівня сформованості знань. Це дозволяє перейти до наступного етапу проектування побудову структурно–сислової моделі основного тексту посібника.

1.3 Побудова структурно–сислової моделі основного тексту посібника

Побудова структурно–сислової моделі основного тексту посібника включає в себе виділення основних елементів, їхніх взаємозв'язків та організацію інформації для досягнення конкретних навчальних чи інформаційних цілей. Чітка структура допомагає читачам краще зрозуміти інформацію, розподілити її на логічні частини та зосередитися на основних поняттях [9].

Побудова структурно–сислової моделі допомагає вчителю, чи викладачу максимально ефективно організувати матеріал для досягнення навчальних цілей та забезпечення чіткості та логічності викладення інформації з численними перевагами:

Структурно-сислова модель дозволяє вчителю систематизувати та структурувати матеріал, розташовуючи його в логічній послідовності. Структурований підхід полегшує сприйняття інформації студентами та допомагає їм краще розуміти зв'язки між концепціями. Побудова моделі допомагає визначити ключові поняття та основні точки, що дозволяє вчителю ефективно розподілити час на різні аспекти теми чи уроку. Можливість зосередженого викладення на головних аспектах сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу. Чітка структура допомагає уникнути непорозумінь та невідомих для студентів переходів в матеріалі. Студентам легше сприймати та органічно вбудовувати нові знання в зв'язку з вже засвоєним. Структурно-сислова модель може служити базою для розробки різноманітних варіантів викладання та підходів до навчання, враховуючи індивідуальні потреби

студентів.

Логічна структура та зрозумілий зв'язок між різними елементами матеріалу може підвищити інтерес студентів до предмету, роблячи навчання більш привабливим. Структурованість тексту допомагає при навчанні, особливо в освітніх посібниках, де розташування інформації важливе для засвоєння матеріалу [10].

Аналіз зв'язків між виділеними ДО теми дозволив побудувати вихідний граф дидактичних одиниць теми (рис.1.1).

На основі встановлених взаємозв'язків між основними дидактичними одиницями, було побудовано матрицю логічного зв'язку дидактичних одиниць теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».

Матрицю логічного зв'язку дидактичних одиниць теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» представлено у табл. 1.6.

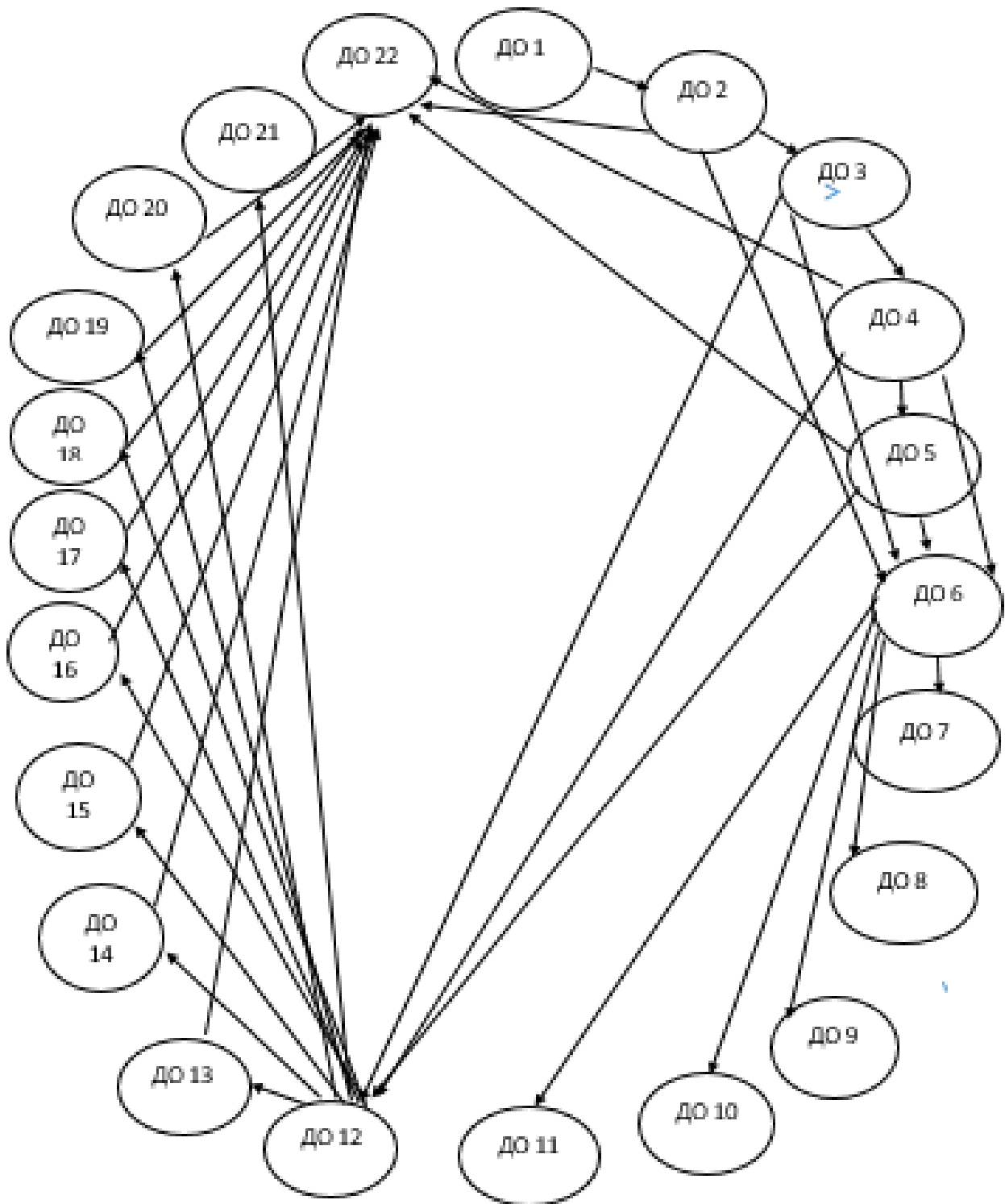

Рисунок 1.1 – Граф понять теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

Таблиця 1.6 – Матриця взаємозв'язків між основними дидактичними одиницями

№ ДО	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	Wb	
1		1																						1
2			1			1																	1	3
3				1		1																	1	3
4					1	1						1											1	2
5						1						1												2
6							1	1	1	1	1													5
7																								
8																								
9																								
10																								
11																								7
12													1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13																							1	1
14																							1	1
15																							1	1
16																							1	1
17																							1	1
18																							1	1
19																							1	1
20																							1	1
21																							1	1
W _a	0	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	Шар
W _{a0}	0	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	Шар 0
W _{a1}		0	1	1	1	4	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	Шар 1
W _{a2}			0	1	1	3	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9	Шар 2
W _{a3}				0	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9	Шар 3
W _{a4}					0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9	Шар 4
W _{a5}						0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	8	Шар 5
W _{a6}							0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	Шар 6
W _{a7}																							0	Шар 7

Заповнення матриці виконується так: якщо для вивчення дидактичної одиниці ДО2 потрібно знання ДО1, то відзначаємо одиницею перетин першого рядка і другого стовпця. Далі сумуємо кожен рядок окремо і додаємо отримане число справа, а також сумуємо кожен стовпець окремо і додаємо отримане число знизу. Ці суми утворюють вектори W_a (вектор–рядок) і W_b (вектор–стовпець). Розмірність цих векторів дорівнює кількості рядків або стовпців матриці взаємозв'язків.

Потім розкладаємо вектор W_a на шари. Кожен шар формує вектор, позначений як $V(z)$, де z – номер шару ($z \geq 0$). Розмірність цих векторів (кількість елементів кожного шару) визначається під час розкладання вектору W_a на шари.

Нульовий шар представлений вектором $V(0) = (ДО1)$, де елементи вектору – це поняття з індексами, що відповідають номерам стовпців матриці, де розташовані нульові елементи вектору W_a0 .

Перший шар будується за формулою:

$$W_{a1} = W_{a0} - W_{b1} \quad (1.1)$$

де W_{a1} – допоміжний вектор для побудови першого шару, W_{b1} – вектор, рівний 1–му рядку матриці взаємозв'язків (номери рядків матриці відповідають номерам нульових елементів вектору W_{a1}).

Отже, $V(1) = (ДО2)$, де елементи вектору – це поняття з індексами, що відповідають номерам стовпців матриці, де розташовані нульові елементи вектору W_{a1} . Для побудови наступних шарів використовується формули, аналогічні:

$$W_{a0} = W_{b1};$$

$$W_{a1} = W_{b2};$$

$$W_{a2} = W_{b3};$$

$$W_{a3} = W_{b4};$$

$$W_{a4} = W_{b5};$$

$$Wa5 = Wb6 - Wb12;$$

$$Wa6 = Wb7 - Wb8 - Wb9 - Wb10 - Wb11 - Wb13 - Wb14 - Wa15 - Wb16 - Wb17 - Wb18 - Wb19 - Wb20 - Wb21;$$

$$Wa7 = Wb22.$$

Виконавши таким чином роботу, ми змогли розбити всю множину дидактичних одиниць навчального матеріалу на 6 шарів:

$$\text{Шар 0: } V(0) = (\text{ДО1});$$

$$\text{Шар 1: } V(1) = (\text{ДО2});$$

$$\text{Шар 2: } V(2) = (\text{ДО3});$$

$$\text{Шар 3: } V(2) = (\text{ДО4});$$

$$\text{Шар 4: } V(2) = (\text{ДО5});$$

$$\text{Шар 5: } V(3) = (\text{ДО6, ДО12});$$

$$\text{Шар 6: } V(4) = (\text{ДО7, ДО8, ДО9, ДО10, ДО11, ДО13, ДО14, ДО15, ДО16, ДО17, ДО18, ДО19, ДО20, ДО21});$$

$$\text{Шар 7: } V(6) = (\text{ДО22}).$$

На базі отриманого результату будемо структурно–сміслову модель навчального матеріалу посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» в шарово–паралельній формі (рисунок 1.2).

Аналіз структурно-сміслова моделі дозволив отримати оптимальну послідовність викладу навчального матеріалу теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» представлено на рис.1.3.

Як видно з рисунку вона не відрізняється від прийнятої на початку проектування. Згідно структурно-логічної моделі зміст теми можна розділити на 3 розділи: вихідні данні для виготовлення текстильної ляльки (ДО1 – ДО5) виготовлення ляльки–мотанки (ДО6 – ДО11) і виготовлення сучасної текстильної ляльки (ДО12 – ДО22).

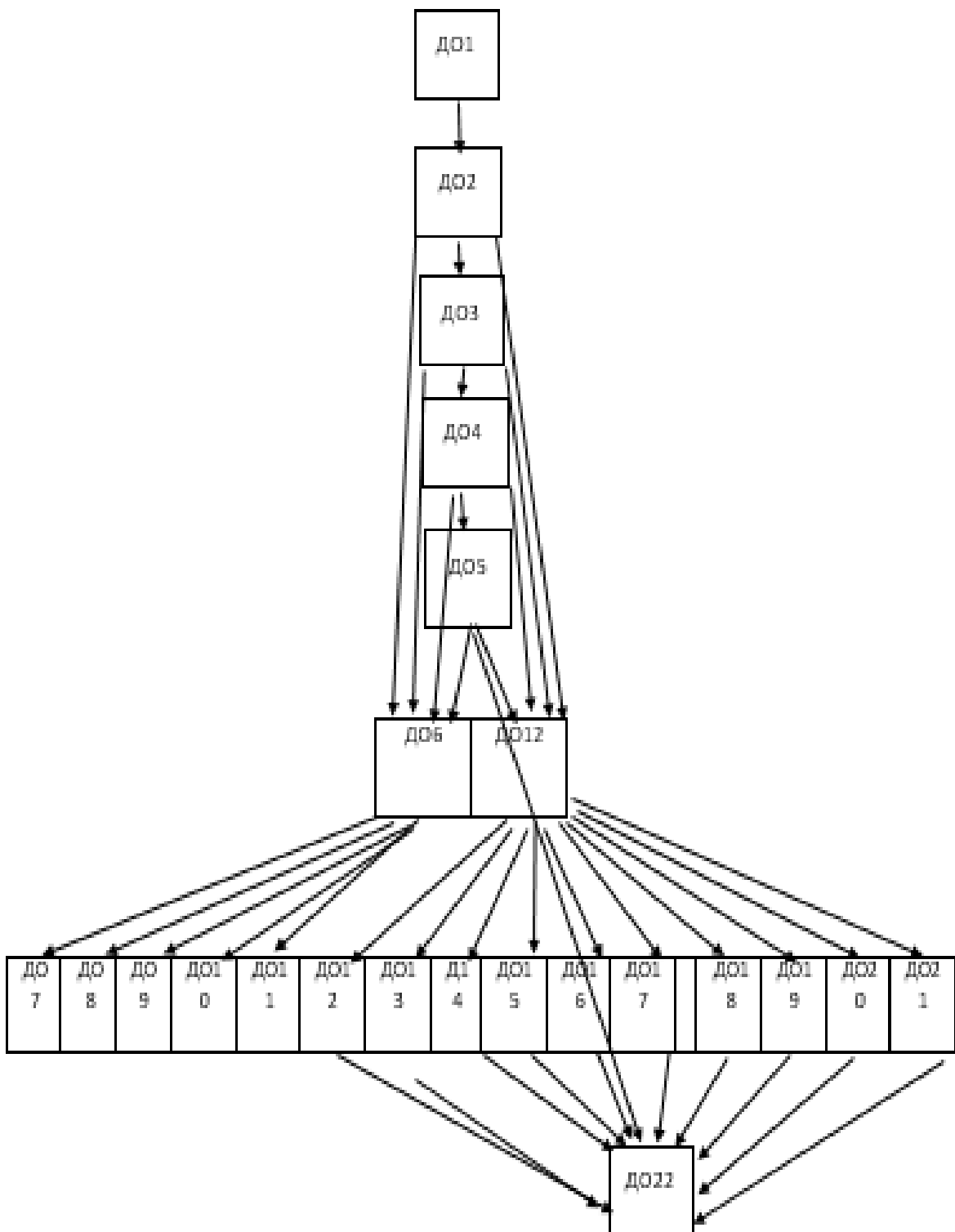

Рисунок 1.2 – Структурно-смілова модель навчального матеріалу посібника
«Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

Структурно–смілова модель є інструментом для систематизації та організації інформації в навчальному матеріалі з метою полегшення розуміння та навчання. Основні цілі побудови структурно–смілової моделі включають:

- полегшення розуміння матеріалу для читача чи слухача;
- допомога структурувати інформацію в логічні розділи та підрозділи;
- створення зв'язків між різними частинами матеріалу.
- стимулювання критичного мислення [10].

У навчанні викладачі можуть використовувати структурно–смілові моделі для організації своїх уроків та лекцій, роблячи їх більш систематичними та ефективними.

Побудова структурно–смілової моделі є ефективним інструментом для полегшення сприйняття та передачі інформації у навчальних та інших контекстах.

Аналіз моделі дозволяє отримати оптимальну послідовність викладу навчального матеріалу (рисунок 1.3).

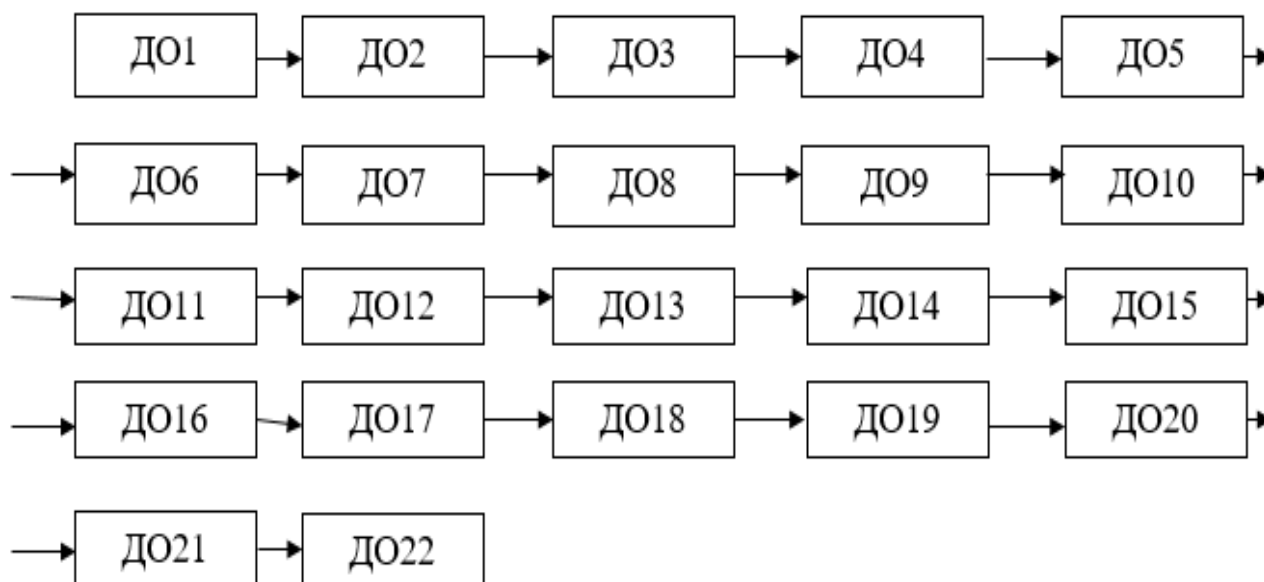

Рисунок 1.3 – Логічний ланцюжок оптимального викладу матеріалу з теми
«Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

Отже, для створення структурно–сислової теми було сформульовано основні навчальні блоки, що складають навчальний матеріал. Далі був побудований граф концепцій теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів». За результатами аналізу графа була розроблена матриця взаємозв'язків між ключовими блоками для створення графа концепцій теми в шарово–паралельній формі. На основі цього була створена структурно–сислова модель теми.

Додатковий аналіз моделі надав можливість визначити оптимальний порядок представлення навчального матеріалу. В процесі роботи набуто глибшого розуміння важливості та складності ролі викладача, який повинен враховувати рівень знань учнів або студентів як на рівні всієї дисципліни, так і в межах конкретної теми.

Особливу увагу приділено вибору підручника або довідника, який визначає інформаційне поле для подальшого опрацювання. В укомплектованому інформаційному полі було виділено 22 дидактичні одиниці, які відрізняються ступенем новизни, рівнем абстракції та бажаним рівнем сформованості знань. Ці одиниці використовуються для розрахунку часу, необхідного для викладання матеріалу. З метою збереження принципу послідовності розроблено структурно–сислову модель теми, аналіз якої допомагає визначити правильний порядок викладання навчального матеріалу.

2 Розробка елементів методичного апарату навчального посібника «Виготовлення ляльки із текстильних матеріалів»

2.1 Вимоги та структура навчального посібника

Посібники та наочність грають ключову роль у навчальному процесі, надаючи студентам чи учням інформацію та візуалізацію концепцій. Вони можуть бути використані в різних предметах та на різних рівнях освіти. Розглянемо деякі види посібників в освіті.

Навчальні посібники призначені для систематизації та узагальнення навчального матеріалу, можуть містити теоретичний матеріал, приклади, вправи для самоперевірки.

Методичні посібники допомагають вчителям в організації навчального процесу та викладанні конкретного предмета, містять методичні поради, плани уроків, приклади завдань.

Практичні посібники надають інструкції та практичні поради щодо виконання певних навичок чи завдань, можуть включати крок за кроком інструкції, діаграми, схеми.

Робочі зошити сприяють фіксації знань та виконанню вправ під час навчання. Зазвичай включають завдання для самостійної роботи.

Система навчальних видань для освітніх закладів представляє типологічну модель, яка включає чотири основні групи видань, розрізнені за їхньою функціональною роллю, що визначає їх значення та місце у навчальному процесі. Ці групи включають наступні видання [18].

Програмно–методичні видання, які визначають мету, завдання, структуру та зміст дисциплін, а також послідовність їх вивчення. Сюди входять навчальні плани та навчальні програми.

Навчальні видання, такі як підручники, навчальні посібники, конспекти

лекцій та курси лекцій, призначені для самостійного освоєння матеріалу студентами.

Навчально–методичні видання, включаючи методичні вказівки та рекомендації з методики викладання, матеріали для виконання контрольних та курсових робіт у вищих навчальних закладах.

Допоміжні видання, такі як практикуми, хрестоматії, збірники завдань, словники, атласи та енциклопедії.

Композиція та структура навчального видання відіграють ключову роль у виконанні навчальних завдань і забезпечують технологію освоєння дисципліни. Розробка структури ґрунтується на інформаційних, дидактичних та педагогічних принципах, що відображають специфіку навчального процесу, його завдання та вплив на особистість студента.

Система знань навчального видання реалізується через його інформаційну основу та спрямована на успішне оволодіння дисципліною. Структура видання, як інформаційна система, повинна відображати логіку предметної галузі дисципліни, забезпечуючи повноту навчальної інформації.

Організація структури видання базується на композиції змісту, де навчальна програма визначає теми та дидактичні одиниці. Дидактична система видання, орієнтована на процес навчання, враховує вік, рівень оволодіння матеріалом та психіко–дидактичні особливості студента, забезпечуючи ефективне вивчення матеріалу [29].

Педагогічна система підручника спрямована на формування особистості учня та разом із системою знань взаємодіє у створенні інформаційної культури. Структура педагогічної системи наукового видання ранжує всі елементи навчального видання в гуманітарному контексті, сприяючи виконанню виховних функцій освіти.

Навчальні видання розглядаються як ключові засоби навчання та основне джерело науково–дисциплінарних знань. Підручник виступає як основний посібник з даної дисципліни, у якому мають бути відображені основні знання, визначені Стандартами вищої освіти для відповідних спеціальностей.

Навчальні посібники випускаються як додаткові матеріали до підручників. Вони можуть охоплювати не всю дисципліну, а лише окремі розділи навчальної програми. Вміст посібника, у порівнянні з підручником, більше віддзеркалює актуальні проблеми та тенденції розвитку галузі.

Навчальний посібник, який є офіційно затвердженим, може частково або повністю замінювати або доповнювати підручник. Затвердження таких посібників здійснюється Міністерством освіти і науки України, надаючи їм нормативний статус.

У навчальних посібниках можуть бути висвітлені спірні проблеми та різні погляди на питання. Їхня читацька аудиторія зазвичай більш спеціалізована порівняно з аудиторією підручників. Посібники спрямовані на розширення, поглиблення та краще засвоєння знань, наведених у навчальних програмах та підручниках.

При розробці структури навчального посібника необхідно враховувати наступні аспекти:

- мету та завдання дисципліни;
- структуру навчальної програми;
- специфіку предметної області дисципліни;
- особливості освітніх технологій, що використовуються;
- функціональні можливості всіх компонентів навчального видання;
- зв'язки між дисциплінами та внутрішні зв'язки у дисципліні;
- закономірності пізнавальної діяльності студентів;
- рівень підготовки студентів у даній галузі;
- формування компетенції студентів.

Вимоги до кожного структурного елемента посібника можуть залежати від його призначення, аудиторії та цілей. Однак існують загальні вимоги, які можна врахувати при розробці кожного елемента. Ці вимоги можна адаптувати відповідно до конкретних потреб посібника та аудиторії. Визначення структури посібника є важливим етапом при його розробці. Структура навчального посібника включає перелік розділів, вступ, основну частину, висновок,

інструктивні матеріали, питання для самоконтролю, завдання та довідково-інформаційні дані [29].

Нижче подано загальні вимоги до кожного з розділів та елементів.

Вступ чітко визначає яку мету має посібник — чи це навчальний посібник, інструкція чи довідник. У вступі описано чому тема є актуальною та важливою для читача.

Структура вступу визначається аспектами, які стосуються тексту основної частини посібника та спрямовані на предмет і читацьку аудиторію навчального видання. Вступ може містити два блоки інформації:

Характеристика дисципліни або її розділу:

- історичні відомості;
- оцінка сучасного стану;
- тенденції та перспективи розвитку.
- характеристика представленого підручника або його розділу:
- логіка побудови;
- особливості складу;
- можливості самостійного оволодіння дисципліною та інше.

Основна частина посібника включає розділову структуру. Потрібно вказати основні розділи або тематичні блоки, які будуть включені в основну частину. Виклад навчального матеріалу логічний та послідовний, враховуючи розвиток теми.

- Основний текст повинен відповідати ряду вимог:
- теоретико-пізнавальна та інструментально-практична інформація має відповідати сучасному рівню науки і не суперечити вже сформованій практиці;
- викладення тексту повинно бути чітким, ясним, компактним, розкривати найважливіші аспекти дисципліни (підручника) та пояснюватися автором. Між законами та класифікаціями, які присутні в тексті посібника, має бути чіткий зв'язок;
- відомості, дані та факти основного тексту мають бути авторитетними та відповідати загальноприйнятим нормам;

– формулювання, що містяться в тексті, мають бути однозначними, несуперечливими та відповідати можливостям сприйняття конкретної категорії тих, хто навчається.

У висновках підсумовують основні ідеї, які може зробити читач після вивчення посібника. Закликайте читача до певних дій або подальшого вивчення теми.

Інструктивні матеріали подаються якісно та просто. Наддавайте чіткі та послідовні вказівки для виконання конкретних дій чи завдань.

Для підвищення ефективності самоконтролю використовуються різні типи питань (закриті, відкриті, вибіркові). Висновок, яким завершується виклад навчального посібника, може мати методичний характер. Його мета полягає в тому, щоб допомогти тим, хто навчається, підбити підсумок отриманих знань, узагальнити матеріал, акцентувати увагу на основному. Також можливе введення роздумів про місце дисципліни в системі знань та можливості глибшого освоєння тексту [29].

Таким чином, структура проєктованого навчального посібника включає перелік розділів, вступ, основну частину, висновок, інструктивні матеріали, питання для самоконтролю, завдання та довідково–інформаційні дані.

Кожен з цих елементів повинен відповідати конкретній меті посібника та потребам цільової аудиторії. Забезпечення чіткості, послідовності та логічності в структурі сприятиме кращому розумінню матеріалу читачами.

2.2 Обґрунтування додаткового і пояснювального тексту посібника

Розподіл навчального матеріалу на частини повинен відповідати принципам засвоєння інформації, тобто обсяг кожної частини повинен враховувати можливості ефективного освоєння та запам'ятовування матеріалу протягом короткого часу. Кожен завершений проблемно–тематичний розділ має

сприяти певному ступеню розуміння предмету. Також важливо, щоб поділ тексту на частини слідував єдиному логічному принципу, який виявляється у взаємозалежності розділів. Кожна частина тексту має назву, яка відображає її зміст і сприяє кращому запам'ятовуванню представлених знань. Фрагменти тексту різняться за значенням в рамках загальної концепції дисципліни. З цієї причини навчальний посібник розподіляється на основний, пояснювальний та додатковий, що відрізняються розмірами шрифтів та розташуванням на сторінці.

Основний текст – це ключова частина будь-якого письмового матеріалу, навчального посібника. Він представляє собою викладення основного змісту та інформації, що розглядається в даному тексті. Основна мета основного тексту полягає в передачі знань, інформації або розвитку конкретних навичок читача відповідно до поставлених цілей автора. Основні особливості включають логічну структуру, доказовий матеріал, застосування ключових понять та прикладів для забезпечення зрозумілості та глибини розуміння предмету.

Пояснювальний текст – це розділ або частина тексту, яка призначена для роз'яснення певних концепцій, термінів чи процесів. Його використовують у посібниках з метою розкриття складних або невідомих аспектів предмета навчання, надання додаткових пояснень, які допомагають учням краще зрозуміти матеріал. Пояснювальний текст може включати визначення термінів, надання прикладів, розкриття основних принципів чи деталей, що допомагають учням усвідомити ключові поняття та забезпечити їм необхідний фундамент для подальшого вивчення матеріалу. Використання пояснювальних текстів сприяє підвищенню ясності та розуміння учнями складних тем і сприяє ефективному процесу навчання.

Пояснювальний текст, зазвичай, розташовується поруч з основним текстом і включає популяризаційну інформацію, приклади використання, новітні розробки, історичні відомості тощо [29].

У прикладі посібника з теми «Виготовлення ляльки із текстильних матеріалів» вставлені визначення та поняття, що полегшують розуміння змісту, поданого в тексті. Розташування цих пояснювальних елементів в посібнику

можна побачити на рисунку 2.1.

***Класифікація** – це система розподілення об'єктів по групах відповідно до наперед визначених ознак. В деяких випадках, вживають термін категоризація у значенні розподілення об'єктів на категорії.*

Рисунок 2.1 – Приклад пояснювального тексту

Додатковий текст – це розділ чи секція, яка доповнює основний матеріал і надає додаткову інформацію або розгортає певні аспекти теми. Він використовується для розширення розуміння читача, надання глибшого контексту чи деталей, які можуть бути корисними для осіб, які бажають докладніше дослідити певний аспект предмета. Додатковий текст у посібнику може виконувати кілька важливих функцій, спрямованих на поліпшення розуміння, уточнення інформації та покращення навчального процесу.

Додатковий текст може включати додаткові приклади, деталізацію ключових понять, історичний контекст чи додаткові дослідження, які розширюють обсяг інформації, що надається в основному матеріалі. Використання додаткового тексту дозволяє задовольняти потреби читачів з різним рівнем підготовки та інтересів, роблячи навчальний матеріал більш вичерпним і доступним для різних аудиторій.

Окремою частиною навчального тексту посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» є додаткові тексти. Як додаткові тексти у навчальному посібнику використовуються довідкові матеріали, які підтверджують окремі положення основного тексту рисунок 2.2.

ЦІКАВО ЗНАТИ

Коли правильно робити та дарувати мотанку?

Традиційно мотанку робили саме жінки-майстрині. Вони наділяли обереги сакральною силою та добре розумілися у їхньому призначенні. Матері передавали донькам секрети виготовлення, навчали наповнювати оберег енергетикою та відповідною силою через слово молитви... Мало хто знає, що процес виготовлення мотанки повинен займати один день, не більше. Тому всі необхідні елементи слід підготувати заздалегідь!

Вважається, що найкращий час для створення – взимку, після Різдва. Виготовлені в цей період мотанки дарували добрий урожай на наступний рік – для цього майстрині наповнювали їх зерном та примовляли.

Не варто робити ляльки після заходу сонця, на великі свята, а також у п'ятницю та неділю. Займатися рукоділлям у ці дні вважалося за гріх...

Також майстрині враховували місячний календар:

- на зростаючий місяць мотанки робили та дарували, щоб здоров'я та гроші прибували, щастило у нових добрих справах;
- на повний місяць – щоб родину захистити;
- на спадаючий місяць – щоб позбутися хвороб, невдач та бідності.

Рисунок 2.2 – Приклад додаткового тексту

Пояснювальний і додатковий тексти, які пропонується використати у проєктованому нами посібнику наведено в табл. 2.1

Таблиця 2.1 – Пояснювальний та додатковий текст навчального посібника «Виготовлення ляльки із текстильних матеріалів»

Назва ДО	Пояснювальний текст	Додатковий текст
ДО 2. Класифікація за різними ознаками	<i>Класифікація – це система розподілення об'єктів по групах відповідно до наперед визначених ознак. В деяких випадках, вживають термін категоризація у значенні розподілення об'єктів на категорії.</i>	<i>Особливими українські мотанки також робить й той факт що створювали лише жіночі образи та інколи дитячі. Чоловічі ж образи простежуються лише як доповнення до ляльки. Така особливість обумовлена важливим місцем жінки в світосприйнятті предків та уособленням у образі ляльки язичницької богині родючості – «Донди». Традиційно мотанку робили саме жінки-майстрині. Вони наділяли обереги сакральною силою та добре розумілися у їхньому призначенні. Мало хто знає, що процес виготовлення мотанки повинен займати один день, не більше. Тому всі необхідні елементи слід підготувати заздалегідь! Вважається, що найкращий час для створення – взимку, після Різдва. Виготовлені в цей період мотанки дарували добрий урожай на наступний рік – для цього майстрині наповнювали їх зерном та примовляли. Не варто робити ляльки після заходу сонця, на великі свята, а також у п'ятницю та неділю. Займатися рукоділлям у ці дні вважалося за гріх...</i>

Отже, використання пояснювального та додаткового текстів, як додатково–супровідного апарату для основного тексту навчального посібника, суттєво доповнює та пояснює важливі аспекти знань, а при відсутності цього апарату знання можуть втратити важливу інформативність, що в свою чергу, призведе до суттєвого зниження навчальної цінності основного тексту.

2.3 Розробка апарату навчального посібника

Один з показників якості як традиційного, так і цифрового навчального посібника полягає в рівні розробки та реалізації його дидактичного апарату. Викладач, аналізуючи структуру та зміст дидактичного апарату посібника, визначає оптимальний спосіб використання його у навчальному процесі, зокрема в курсі фізики. Дидактичний апарат навчального посібника включає:

- апарат подання навчальної інформації (текст, знаки та символи штучних мов, рисунки, фотографії, відео);
- апарат орієнтування (зміст, передмова, висновок, покажчики, словники, системи додатків і);
- апарат засвоєння (прикладні розв’язки задач, узагальнюючі таблиці та схеми, системи завдань для самостійної роботи);
- апарат обробки навчальної інформації: система інструментів навчальної діяльності, які дозволяють учневі сортувати, редагувати, компоувати об’єкти посібника (характерне лише для цифрових посібників).

Метою є встановлення та порівняння складових компонентів дидактичного апарату традиційних і цифрових навчальних посібників. Найбільші зміни відбулися в апараті подання навчальної інформації. Він стає мультимедійним з точки зору пред’явлення навчального матеріалу, і, в окремих випадках, спосіб подання може бути обраний користувачем навчального посібника.

У традиційних посібниках можливо реалізувати варіативність рівнів

складності навчального матеріалу, що дозволяє студенту вибирати рівень відповідно до власної підготовки, регулювати швидкість подання інформації та послідовність (власна траєкторія навчання). Це дозволяє студенту дозувати інформаційний потік, зменшувати інформаційне перевантаження в пізнавальній діяльності. Такий підхід створює сприятливі умови для розвитку індивідуального стилю засвоєння інформації та вдосконалення пізнавальних процесів, таких як сприйняття, уява, пам'ять тощо. Крім того, інтерактивний характер споживання навчальної інформації впливає на свідому саморегуляцію процесів навчальної діяльності (мотивація, планування, виконання, контроль).

Самостійна робота студентів з апаратом орієнтування традиційного (друкованого) навчального посібника передбачає вміння раціонально використовувати зміст, передмову, висновок, предметні та іменні покажчики, словники, системи додатків тощо. У цифрових посібниках автори намагаються наблизити композицію навчального матеріалу до учнів. Деякі посібники надають структурно–логічну схему побудови навчального посібника замість змісту. Використання «розумових карт» та цифрових систем покажчиків та словників надає учням додаткові можливості для систематизації знань та розвитку пам'яті.

Апарат навчального посібника дозволяє зробити лінійне сприйняття змісту навчального матеріалу багат шаровим, об'ємним. Крім того, апарат може забезпечувати тісніші зв'язки між розділами навчального посібнику. Обов'язковою частиною навчального посібника є механізм, який допомагає учням засвоювати матеріал. Ще К. Д. Ушинський вказував на необхідність організації спеціальних дій стосовно учнів для ефективного освоєння наведеної в посібнику інформації. У традиційних посібниках цю роль виконують питання для повторення, завдання різних типів і рівнів складності, тематичні та підсумкові тести, а в підручниках з фізики – лабораторні роботи та практичні завдання. Все це сприяє активізації учнів у процесі засвоєння навчального матеріалу і формує необхідні навички самоконтролю. У цифрових посібниках вищезазначені засоби реалізовані більш динамічно, гнучко та адаптовано до конкретного здобувача освіти.

До апарату орієнтування посібника належить зміст та умовні позначення. Зміст – це складник дидактичної підсистеми, де наводиться перелік рубрик тексту із зазначенням номерів сторінок їхнього розміщення. Зміст повинен бути структурованим та логічно організованим. Це дозволяє користувачеві швидко зорієнтуватися в темі та знаходити необхідну інформацію. Розділення матеріалу на глави, розділи чи тематичні блоки сприяє зручності користувача. Короткі, але інформативні описи кожного розділу чи підрозділу допомагають користувачам зрозуміти, що вони знайдуть у кожній частині посібника. Вказівка на завдання, які можливо вирішити, та цілі, які можна досягти за допомогою посібника, надає чіткість та орієнтацію щодо використання матеріалу.

Визначення ключових термінів та понять допомагає уникнути непорозумінь та розкриває сутність важливих понять, які використовуються в посібнику.

Використання піктограм, символів або інших графічних елементів допомагає швидко виділити ключові моменти, попереджати про особливості чи надавати іншу важливу інформацію. Використання кольорових маркерів або підкреслень дозволяє виділити важливі розділи, поняття чи інструкції, полегшуючи сприйняття інформації.

Зміст має бути чітким і зрозумілим. У ньому повинен лаконічно і точно відображатись розподіл матеріалу посібника [21]. У розробленому посібнику зміст представляємо у вигляді (рис.2.3).

Умовні позначення посібника є по за текстовим компонентом апарату організації засвоєння змісту. Вони забезпечують передумови для активної пізнавальної діяльності учнів, слугують наочною опорою мислення, сприяють урізноманітненню способів опрацювання значущих елементів інформації, виявлення в учнів уміння працювати з навчальними книгами. Водночас знаково символічні засоби зорової орієнтації спрямовують викладача на методичні засоби організації освітнього процесу. Їх використовують з метою уникнення дублювання інструкцій, приписів, вказівок у структурі посібника, заощадження

начального часу з погляду пошуку потрібної інформації, відповідно, умовні позначення повинні добре розрізнятись візуально, чітко узгоджуватись із змістом позначених ними завдань, використовуватись в усіх типових випадках, що мають місце в посібнику, бути відповідними до принципів сучасного дизайну [38]. В розробленому навчальному посібнику використано різноманітні умовні позначення відповідно до змісту, який вони акцентують.

Умовні позначення, які пропонується використати у проєктованому нами посібнику наведено в табл. 2.2

Таблиця 2.2 – Умовні позначення, що використано у тексті посібника

№з/п	Умовне позначення	Назва умовного позначення	Зміст умовного позначення
1		Базове поняття	Використовується для звертання уваги на базові поняття посібника
2		Цікаво знати	Ознайомчий матеріал з історією, або цікавими фактами
3		Завдання для контролю знань	Завдання в якому учень має проявити свої творчі навички

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
РОЗДІЛ 1. ВИХІДНІ ДАННІ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ТЕКСТИЛЬНОЇ ЛЯЛЬКИ.....	5
1.1 Історія виникнення ляльки.....	5
1.2 Класифікація за різними ознаками.....	7
1.3 Матеріали для виготовлення ляльок.....	8
1.4 Інструменти та обладнання.....	10
1.5 Методи обробки деталей ляльки.....	22
Питання та завдання для контролю знань до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ВИГОТОВЛЕННЯ ЛЯЛЬКИ – МОТАНКИ.....	27
2.1 Загальні підходи до виготовлення ляльок – мотанок.....	27
2.2 Особливості виготовлення ляльки – пеленашка.....	28
2.3 Особливості виготовлення ляльки – круп’янички.....	30
2.4 Особливості виготовлення ляльки – травниці.....	31
2.5 Особливості виготовлення ляльки – нерозлучники.....	32
2.6 Особливості виготовлення ляльки – берегині.....	34
Питання та завдання для контролю знань до розділу 2.....	35
РОЗДІЛ 3. РІЗНОВИДИ СУЧАСНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ЛЯЛЬОК ТА ТЕХНОЛОГІЯ ЇХ ВИГОТОВЛЕННЯ.....	37
3.1 Найпопулярніші ляльки ручної роботи.....	37
3.2 Горищна іграшка.....	37
3.3 Лялька – примітив.....	38
3.4 Гарбузоголові ляльки.....	40
3.5 Лялька – великоніжка.....	41
3.6 Ляльки Реггеді.....	41
3.7 Лялька Тільда.....	42
3.8 Корейські тряп’яниці.....	44
3.9 Вальдорфська лялька.....	46
3.10 Ляльки різних народів.....	47
3.11 Технологія виготовлення сучасної текстильної ляльки.....	48
Питання та завдання для контролю знань до розділу 3.....	52
Перелік джерел посилань.....	53
Додатки.....	55
Додаток А – Інструкційні картки виготовлення текстильних ляльок.....	55
Додатки Б - Підбірка лекал текстильних ляльок.....	84

Рисунок 2.3 – Зміст посібника

Навчальні посібники повинні створити систему організації навчання, яка включає в себе завдання та питання для перевірки знань і забезпечення повного зворотного зв'язку. Також вони включають інструктивні та довідкові матеріали, такі як пам'ятки, коментарі, вказівки для самостійного опрацювання матеріалів та виконання практичних завдань і спостережень. Різноманітність завдань може включати контрольні завдання за темами, завдання для відтворення поточного навчального матеріалу, а також творчі завдання для застосування нових знань, проведення спостережень і досліджень. У реалізації компетентнісного навчання важливу роль виконують навчальні завдання, які спрямовані на пояснення фактів, процесів, явищ і встановлення нових зав'язків. Корисно, щоб такі завдання були побудовані на матеріалі не лише одного навчального предмета, але були комплексними і передбачали залучення знань з інших предметів. Необхідно врахувати, що методично правильно поставлені запитання й сформульовані завдання є запорукою того, що процес засвоєння знань у ході самостійної роботи з книгою спонукатиме до практичних їх застосувань.

Реалізація компетентнісного підходу передбачає діяльнісне навчання, що забезпечує через достатню кількість інформації для розв'язання запропонованих ситуацій; пропонування учням самостійно вибирати вид діяльності; наявність вказівок, що дають можливість учню зберігати самостійність у виконанні; методів розв'язання типових ситуацій; наявність навчальних ситуацій та практичних робіт (які не обмежуються лише спостереженнями); наявність творчих завдань у доцільній кількості; створення умов для самовираження, організації комунікативного спілкування, застосування в навчальному процесі елементів дискусії [38].

У розробленому посібнику використані такі елементи апарату засвоєння знань: тестові і творчі завдання та контрольні запитання, підписи–пояснення ілюстрованого матеріалу. Завдання повинні бути сформульовані чітко та однозначно, щоб уникнути непорозумінь, відповідати змісту посібника і випробовувати знання, навички та розуміння представленого матеріалу.

Вибір ілюстрацій для посібника важливий крок, оскільки вони можуть значно поліпшити зрозуміння матеріалу та збільшити зацікавленість читачів. Вибір виду ілюстрацій залежить від мети, яку ставить перед собою автор. Важливо, щоб ілюстрації доповнювали текст та пояснювали ключові пункти тексту, відповідали стилю та дизайну посібника.

При відборі ілюстрованого матеріалу з теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» ми виходили з того, що зміст навчального матеріалу нескладний, однак потребує великої кількості ілюстрованого матеріалу – фото – натуральних зразків оздоблення виробів, які є у достатній кількості в журналах мод та мережі інтернет, для візуального сприйняття. Зразок ілюстрацій наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Ілюстративний матеріал посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

Назва модуля	Тип ілюстрації	Ілюстрація
Методи обробки деталей і вузлів ляльки	Схема – ручні ниткові шви	
Особливості виготовлення ляльки пеленашки	Схема змотування ляльки–пеленашки	
Особливості виготовлення ляльки пеленашки	Фото – Приклад ляльки–нерозлучники	

Інструкційна картка – це короткий та структурований документ, що містить послідовність кроків для виконання конкретного завдання чи процесу. Її мета – надати користувачу чіткі та лаконічні вказівки для успішного виконання конкретної дії чи досягнення мети. Інструкційні картки створюються для забезпечення зрозумілості та легкості використання. Користувач повинен легко розуміти, як виконати конкретну дію.

Ці картки можуть також містити корисну довідкову інформацію, яка допомагає користувачам краще зрозуміти контекст чи взаємозв'язок дій. Інструкційні картки розробляються для оптимізації та прискорення виконання завдань, зменшення помилок та підвищення ефективності. Картка має послідовно вказувати кроки, які потрібно виконати, допомагаючи користувачеві легко відслідковувати свій прогрес. Застосування графіки та ілюстрацій допомагає в більшій мірі зрозуміти деякі етапи чи аспекти, зокрема використовуючи схеми та діаграми. Інструкції можуть бути різного типу залежно від їхнього призначення та характеру інформації, яку вони передають. Інструкційні картки можна легко оновлювати та коригувати при необхідності, забезпечуючи актуальні та точні вказівки. Вони повинні бути добре організовані та легкі для знаходження, щоб користувачам було зручно користуватися ними на практиці [37].

Вимоги до створення інструкційних карток включають такі аспекти:

- чіткість та лаконічність;
- логічна структура;
- визначення цільової аудиторії;
- ілюстрації та графічні елементи;
- технічна точність;
- просте мовлення.

Інструкції потребують перевірки та постійного оновлення, враховуючи цільову аудиторію, технологічні зміни та зміни видів діяльності. Формат інструкції повинен бути зручним, щоб користувач легко міг знайти та використовувати інформацію. Дотримання цих вимог сприяє створенню

ефективних інструкційних карток, які ефективно передають необхідну інформацію користувачам. Зразок фрагменту інструкційної картки (рис. 2.4).

Таблиця А.1 – Інструкційна картка виготовлення ляльки – мотанки «Пеленанка»

Зразок			
		Матеріали: бавовняне біле полотно (25x25 см), полотно для пелюшки (30x30 см), бавовняне кольорове полотно (15x15 см), вата, нитки, стрічка довжиною 20 см, шириною 0,3-0,5 см. Інструменти: ножиці.	Час виготовлення виробу – 1 година
№ з/п	Найменування неподільної операції	Технічні умови виконання операцій	Графічне зображення
1	Формування голівки ляльки	В середину білого полотна розміром 25x25 см вкласти шматочок вати Обмотуємо знизу, формуючи голівку	
2	Виготовлення головного убору	Кольорове полотно розміром 15x15 см зігнути по діагоналі, лицьовим боком ввєрх. В результаті утворилася хустка	
3	Оформлення голівки ляльки	Одягнути хустку на голівку, обмотуємо нитками знизу	
4	Формування тулубу ляльки	Тулуб зформувати з білого і кольорового полотєн. Підгортаємо полотна та міцно обмотуємо нитками.	
5	Оформлення виробу	Загорнути ляльку в полотно – пелюшку. Перев'язати її стрічкою Зовнішнім виглядом нагадує немовля.	

Рисунок 2.4 – Інструкційна картка виготовлення ляльки – «Пеленанка»

У підручниках (навчальних посібниках) мають бути приведені джерела, з яких отримано фактичний матеріал, що вказуються у відповідних посиланнях та у бібліографічному списку.

У підручниках (посібниках) необхідно використовувати лише дані, допущені до опублікування у відкритому друці.

У розділі «Перелік джерел посилань» навчального посібника необхідно вказати основну використану та рекомендовану літературу для поглибленого вивчення курсу.

Основними елементами бібліографічного опису є прізвище автора, назва твору, місце випуску, назва видавництва, рік випуску, кількість сторінок. Бібліографічні посилання необхідно давати на останнє видання даного твору або зібрання творів. Приклад оформлення бібліографічного опису посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» показано на рисунку 2.5.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Антонович Є.А. Художні техніки у школі: Навчально – методичний посібник для студентів художньо – графічних факультетів вищих навчальних закладів. / Є.А. Антонович, В.І. Проців, С.П. Свид. – К.: 2007. – 123 с.
2. Матеріалознавство швейного виробництва: навч. посіб. / М.О. Кушевський, Г.С. Швець. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2021. – 412 с.
3. Швейне виробництво та матеріалознавство. Словник / К.Р.Лазур, Т.М. Олійник -К. : Новий світ-2000, 2020 – 248 с.
4. Єжова О. В. Технологія оброблення швейних виробів: 2-ге вид. перероб. та доповн. / О.В. Єжова, О.В. Гур'янова. – К.: Центр учбової літератури, 2020 – 256 с.
5. Корницька Л.А. Художня обробка матеріалів. Практикум для студентів спеціальності «Педагогіка та методика середньої освіти» / Л.А. Корницька. – Хмельницький: ТУП, 2001. - 38 с.
6. Хренова В.В. Нетрадиційні техніки художньої обробки матеріалів з практикумом : курс лекцій для студентів напрямів підготовки «Середня освіта (Трудове навчання та технології)», «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» [Електронне видання]. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 296 с.
7. Основи композиції художніх виробів : курс лекцій для студентів напряму підготовки «Технологічна освіта» / В.Є. Ребрік, В.В. Хренова. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – 147 с.
8. Художній текстиль (основи текстильного мистецтва) спеціальність «Декоративно-прикладне мистецтво», «Середня освіта (Образотворче мистецтво)». : текст лекцій зі спеціалізації художній текстиль для студентів ОКР —бакалавр / М.М. Сенік, Івано-Франківськ : ПНУ. – 2018. – 75 с.

Рисунок 2.5 – Фрагмент бібліографічного списку навчального посібника

«Виготовлення ляльки із текстильних матеріалів»

Таким чином, у розробленому посібнику використані такі елементи апарату як орієнтування завдяки умовним позначенням та змісту, ілюстративний матеріал, інструкційні картки: тестові і творчі завдання та контрольні запитання, підписи–пояснення ілюстрованого матеріалу, приведені джерела, з яких отримано фактичний матеріал.

2.4. Оцінювання якості проєктованого навчального посібника

Знання – це система понять про предмети та явища, що засвоєні у результаті сприйняття, мислення і запам'ятовування. Щоб правильно здійснити добір навчальної інформації для конкретного заняття, викладачеві необхідно зрозуміти, яким чином формується зміст самого навчального предмету, оскільки з теорії цього питання випливають важливі практичні висновки. Навчальний предмет є описом певної частини об'єктів, узятих з наукової дисципліни з урахуванням її логіки і пристосованих для цілей навчання.

Оцінювання якості проєктованого навчального посібника є ключовим етапом в процесі його розробки та впровадження. Це важливо з кількох причин.

Оцінювання допомагає визначити, наскільки ефективно посібник передає інформацію та допомагає учням засвоювати матеріал. Розробка оцінювальних критеріїв дозволяє забезпечити відповідність між метою посібника та досягненням навчальних цілей. Оцінювання якості допомагає визначити, наскільки посібник стимулює активність та інтерактивність учнів. Впровадження завдань і практичних вправ допомагає перевірити розуміння та застосування отриманої інформації.

Оцінювання забезпечує перевірку відповідності навчального посібника встановленим навчальним стандартам та вимогам програми. Дозволяє впевнитися, що матеріал відображає необхідний рівень складності та глибини знань.

Оцінювання дозволяє визначити, наскільки посібник враховує сучасні підходи до навчання та інноваційні методики. Сприяє адаптації матеріалу до змін у сфері освіти та вимог сучасного суспільства.

Залучення вчителів, студентів чи учнів до оцінювання дозволяє збирати фідбек та враховувати потреби та побажання кінцевих користувачів. Забезпечує можливість вносити виправлення та вдосконалення на основі практичного досвіду використання посібника.

Визначення ефективності авторського підходу дає можливість визначити, наскільки авторський підхід та стиль впливають на зрозуміння та прийняття матеріалу. Допомагає враховувати відмінності в стилі викладання та усвідомлювати індивідуальні потреби аудиторії.

Загальне оцінювання якості навчального посібника є стратегічно важливим етапом, який сприяє його подальшому вдосконаленню та адаптації до потреб освітнього процесу.

Для оцінювання якості спроектованого посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» було обрано ще посібники, які розкривають матеріал на цю тему для порівняння. Схарактеризуємо їх та порівняємо їх якість за відповідними показниками.

Аналізуємо навчальні матеріали відповідно до запропонованої методики оцінки розділеної на три групи показників [37].

Перша група, яка визначає якість, включає в себе оцінку діагностичної мети, такі як перелік спеціальностей, призначених для підручника, рівні освоєння матеріалу та наявність визначеної мети перед кожним розділом та структурою підручника, а також рекомендації щодо його використання.

Друга група визначає дидактичну обробку змісту, враховуючи повноту відображення вивченого матеріалу, наявність та відображення логічної структури, послідовність та логічність, врахування сучасних досягнень науки і техніки, зв'язок з практикою, відповідність визначень і термінів, рівномірність розподілу матеріалу, доступність викладу та наочність.

Третя група оцінює дидактичні принципи та організацію структури

підручника, включаючи наявність вказівок для самостійної роботи, завдань і вправ із прикладами розв'язання та методичними вказівками, завдань для самостійного розв'язання, наявність самоперевірки та критеріїв оцінки відповідей. Показники якості і коефіцієнти для подальшого розрахунку оцінки літературних джерел подано в табл.2.5.

Таблиця 2.5 – Показники якості навчальних джерел

№ з/п	Найменування показника	Ki
1	2	3
Група I – Наявність діагностично висунутої мети		
1.1	Перелік спеціальностей, для яких призначено підручник	1
1.2	Перелік рівнів засвоєння матеріалу, що вивчається	1
1.3	Наявність зазначеної мети перед кожним розділом	1
1.4	Наявність структури підручника	1
1.5	Наявність рекомендацій по його використанню	1
Група II – Дидактична обробка змісту		
2.1	Повнота відображення матеріалу, який вивчається	3
2.2	Наявність та відображення логічної структури матеріалу, який вивчається	3
2.3	Послідовність та логічність	3
2.4	Відображення сучасних досягнень розвитку науки і техніки	3
2.5	Зв'язок викладення з практикою	3
2.6	Відповідність визначень і термінів загальноприйнятих у базових дисциплінах	2

Кінець таблиці 2.5

1	2	3
2.7	Рівномірність розподілу навчального матеріалу	2
2.8	Доступність викладу	3
2.9	Наочність	2
Група III – Дидактичні принцип та організація структури підручника		
3.1	Наявність вказівок до самостійної роботи за кожним розділом	3
3.2	Наявність завдань і вправ з прикладами їх розв'язання та методичними вказівками	3
3.3	Наявність завдань для самостійного розв'язання	2
3.4	Наявність тестів самоперевірки та критеріїв оцінки відповідей за ними	3

Розрахунок загальної кількості суми балів для кожного навчального підручника (посібника) проводиться за формулою:

$$N_{ig} = K_i \cdot P_{ig} \quad (2.1)$$

де, K_i – коефіцієнт значущості i -го показника якості в g -му навчальному підручнику (посібнику);

P_{ig} – оцінка реалізації i -го показника якості в g -му навчальному підручнику (посібнику), порівняльний аналіз навчальних підручників (посібників) за кожним показником виконується за п'ятибальною шкалою;

N – кількість показників [2].

Складність теоретичного матеріалу – це різниця між досвідом, який мають учні, і рівнем їх абстрактного мислення. Сформуванню системи умінь неможливо спиратись лише на один навчальний посібник. Система умінь передбачає структурний зв'язок між поняттями і змістом окремих навчальних дисциплін.

Джерело труднощів знаходиться в обсязі змісту навчальних предметів, у вихідному рівні підготовки студентів, відсутності у них часу на засвоєння навчального матеріалу тощо.

Дидактична функція міжпредметних зав'язків полягає у розкритті сутності понять, явищ і предметів різними дисциплінами з різних сторін. Тому важливим є правильне і вичерпне визначення для кожного навчального матеріалу рівень його базової інформації.

Порівняємо якість створеного посібника з іншими начальними джерелами.

1. Зайцева О.В. Декоративні ляльки : практичний посібник з виготовлення ляльок / О.В. Зайцева. – К.; Видавництво АСТ, 2009. – 111 с. [14].

2. Народна лялька. Технологія виготовлення : навчально – методичний посібник / А.Ф.Шушкевич. – Тернопіль : Навчальна книга. Видавництво Богдан, 2023. – 200 с. [15].

3. Методика навчання технології виготовлення народної ляльки : методичні рекомендації / уклад.: О.А. Вітрук – Володимир – Волинський: ВВПК, 2017. – 108 с. [16].

4. Ключ Л.В. Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів: навч. Посіб. / Л.В. Ключ – Хмельницький: ХНУ, 2023. – 86 с.

Четвертим для порівняння візьмемо створений навчальний посібник з теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».

Розрахунок оцінки усіх обраних літературних джерел представлено в табл.2.6.

Таблиця 2.6 – Оцінювання якості навчальних джерел

№ з/п	Найменування показника	[1]			[2]			[3]			[4]		
		Ki	Pig	Nig = Ki·Pig	Ki	Pig	Nig = Ki·Pig	Ki	Pig	Nig = Ki·Pig	Ki	Pig	Nig = Ki·Pig
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Група I – Наявність діагностично висунутої мети												
1	Перелік спеціальностей, для яких призначено підручник	1	4	4	1	3	2	1	5	5	1	1	1
2	Перелік рівнів засвоєння матеріалу, що вивчається	1	5	5	1	2	3	1	3	3	1	2	2
3	Наявність зазначеної мети перед кожним розділом	1	3	3	1	5	2	1	0	0	1	2	2
4	Наявність структури підручника	1	3	3	1	4	5	1	5	5	1	5	5
5	Наявність рекомендацій по його використанню	1	3	3			4	1	4	4	1	5	5
	Σ _i			18			16			12			15
	Група II – Дидактична обробка змісту												
6	Повнота відображення матеріалу, який вивчається	3	4	12	3	3	9	3	4	12	3	5	15
7	Наявність та відображення логічної структури матеріалу, який вивчається	3	5	15	3	4	9	3	4	12	3	5	15
8	Послідовність та логічність	3	5	15	3	3	12	3	4	12	3	5	15
9	Відображення сучасних досягнень розвитку науки і техніки	3	2	6	3	3	9	3	3	9	3	2	6
10	Зв'язок викладення з практикою	3	4	12	3	3	9	3	4	12	3	5	15

Кінець таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
11	Відповідність визначень і термінів загальноприйнятих у базових дисциплінах	2	5	10	2	3	10	2	4	8	2	4	8
12	Рівномірність розподілу навчального матеріалу	2	4	8	3	5	6	2	5	10	2	5	10
13	Доступність викладу	3	5	15	2	4	15	3	5	15	3	5	15
14	Наочність	2	3	6			8	2	4	8	2	5	10
	Σ_{II}			99	3	3	87			98			109
	Група III – Дидактичні принцип та організація структури підручника												
15	Наявність вказівок до самостійної роботи за кожним розділом	3	4	12	3	3	9	3	3	9	3	3	9
16	Наявність завдань і вправ з прикладами їх розв'язання та методичними вказівками	3	0	0	3	0	0	3	0	0	3	0	0
17	Наявність завдань для самостійного розв'язання	2	0	0	2	0	0	2	0	0	2	5	10
18	Наявність тестів самоперевірки та критеріїв оцінки відповідей за ними	3	0	0	3	0	0	3	0	0	3	3	9
	Σ_{III}			12			9			9			28
	$\Sigma_{заг.}$			129			112			119			152

Отже, згідно проведеного оцінювання спроектований посібник «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» має найвищий рівень показників якості навчальних джерел, а саме 151 бал, який досягнуто завдяки повноті відображення матеріалу, що вивчається. Тому цей посібник буде використаний нами як основне джерело інформації при вивченні теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів».

Таким чином, визначено основні складові апарату посібника: апарат орієнтування (вступ, пояснення у вигляді основного та додаткового текстів); апарат організації засвоєння матеріалу (запитання, завдання для самоконтролю); апарат обробки видання в цілому (зміст, ілюстрації, бібліографія). Проведено оцінку якості навчальних джерел з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».

Висновки

Метою кваліфікаційної роботи на тему: «Дидактичне проектування навчального посібника «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»» було: обґрунтувати і укласти макет навчального посібника з заданої теми.

Було визначено результати навчання з теми «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів». Одним із ключових завдань, які має отримати читач опрацювавши посібник «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» є здобуття практичних навичок, розуміння процесу виготовлення ляльки з текстильних матеріалів та здатність самостійно втілювати ці знання у практиці.

Складаючи інформаційне поле, було передбачено включення всієї необхідної інформації, що охоплює тему: історія та класифікація ляльок, технологічні аспекти, матеріали, інструменти, техніки та креативні моменти створення ляльки. Було: сформовано 22 дидактичні одиниці навчального матеріалу основного тексту посібника.

У процесі вивчення даної теми важливим елементом є належне дидактичне планування та створення навчальних посібників, які максимально враховують індивідуальні особливості учнів. Цей дидактичний проект спрямований на створення ефективного навчального інструменту, який сприятиме розвитку творчого мислення, вмінь працювати з різноманітними матеріалами та розкриттю художнього потенціалу кожного студента.

Структурно–смілова модель тексту допомогла орієнтуватися в матеріалі та структурувати виклад навчального матеріалу в посібнику. Завдяки дослідженню посібник поділено на 3 розділи, 22 підпункти. Розроблено інструкційні картки, використано схеми, рисунки та інші засоби візуалізації інформації. Для самоконтролю розроблено запитання та завдання в кінці кожного розділу посібника.

Остаточним етапом є розробка посібника, де всі вищезазначені елементи

інтегруються в єдиний документ. Створений посібник є зручним для читання, має найвищий рівень показників якості навчальних джерел, який досягнуто завдяки повноті відображення матеріалу, що вивчається. Тому цей посібник рекомендований як основне джерело інформації при вивченні теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів» дисципліни «Художня обробка текстильних матеріалів».

Посібник найкраще опрацьовувати у тій логічній послідовності, у якій він поданий. А використання його, як допоміжного, наочного чи основного матеріалу, належатиме від того, що буде потрібно читачеві, оскільки сам посібник може стати, як додатковим, так і головним джерелом отримання інформації про виготовлення ляльок з текстильних матеріалів.

У цілому, успішна реалізація всіх цих завдань гарантує ефективний та зрозумілий навчальний посібник «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів».

Перелік джерел посилання

1. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта. Технологія виробів легкої промисловості» [Електронне видання]. – Режим доступу: <https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/op/m/015-posh-2021.pdf>. (дата звернення: 11.12.2023).
2. Кваліфікаційна робота : методичні рекомендації для студентів спеціальності 015.36 «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» / уклад.: І.В. Андрощук, Г. В. Красильникова – Хмельницький : ХНУ, 2021. 28 с. [Електронне видання]. – Режим доступу: <http://surl.li/odkvt> (дата звернення: 11.12.2023).
3. Текстові документи. Загальні вимоги. СОУ 207.01:2017 / Ю.М. Бойко, Г.В. Красильникова, Л.І. Першина, Т.Ф. Косянчук. – 2-ге вид., виправлене. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 45 с.
4. Вихрущ В. О. Методологія та методика наукового дослідження: підручник / В.О. Вихрущ, Ю.М. Козловський. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 336 с.
5. Ключ Л., Міщенко О. Сучасні підходи до структурування змісту навчального посібника // Матеріали XII міжнародної науково–практичної конференції Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи, Хмельницький, 2023. – С. 60 – 62.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й виправлене / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с
7. Державні стандарти професійно-технічної освіти. [Електронний ресурс] : Міністерство освіти і науки України: Освітні стандарти, навчальні плани та програми. Режим доступу: <http://surl.li/odlbn> (дата звернення: 10.12.2023).

8. Навчальний елемент (дидактична одиниця) // Словник законодавчих термінів. [Електронний ресурс] – URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.16287.0> (дата звернення: 11.12.2023).

9. Ключ О., Ключ Л., Особливості технологічної освіти в новій українській школі // Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи, Хмельницький, 2023. – С. 188 – 189.

10. Контрольні заходи в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Методичні рекомендації / М.Є Скиба, Г.В. Красильникова, В.І. Бегняк, О.В. Пащенко. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – 66 с.

11. Нечіпор С. В. Технологія виготовлення одягу: посібник для ПТУ. – 2-е видання / С. В. Нечіпор. – Луцьк, 2006. – 234с.

12. Зайцева О. В. Декоративні ляльки. Практичний посібник з виготовлення ляльок / О.В. Зайцева. – К. : Видавництво АСТ, 2009. – 111 с.

13. Шушкевич А.Ф. Народна лялька. Технологія виготовлення : навчально-методичний посібник / А.Ф. Шушкевич. – Тернопіль : Навчальна книга. Видавництво Богдан, 2023. – 200 с.

14. Вітрук О.А. Методика навчання технології виготовлення народної ляльки: методичні рекомендації. – Володимир-Волинський: ВВПК, 2017. – 108 с.

15. Зміст поняття художньо-естетичної компетентності педагога в галузі декоративно-ужиткового мистецтва. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2019. Вип. 53. С. 185 – 189.

16. Марущак О. В., Луп'як Д. М. Формування проектної культури майбутнього вчителя технологій. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. пр. Київ: Вид-во НПУ імені М.П.

Драгоманова, 2015. Вип. 51. С. 174 – 179.

17. Дубовська Г.М. Системи сучасних технологій: навч. посіб. / За ред. к.т.н., доцента, члена-кореспондента Академії будівництва України А.П. Ткаченка. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.

18. Клименко В.М. Технологія конструкційних матеріалів. / Частина друга. Конструкційні матеріали: властивості, класифікація, виробництво : Навчальний посібник. / Клименко В.М., Шиліна О.П., Осадчук А.Ю – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005 – 120 с.

19. Попович В.В. Технологія конструкційних матеріалів і матеріалознавство: Підручник. / В.В. Попович, В.В. Попович. – Львів : Світ, 2006. – 624 с.

20. Мельникова Л.М. Обробка тканини: навч. посібник для учнів 10 – 11 кл. Л. М. Мельникова. – К. : Освіта, 1993. – 260 с.

21. Проблеми сучасного підручника: Зб. наук. праць. / Ред. кол. – К. : Педагогічна думка, 2010. – Вип. 10. – 780 с.

22. Бельчев П.В. Інтерактивний плакат як сучасний дидактичний засіб навчання фізики в загальноосвітній школі. // Збірник праць бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки) – Бердянськ : БДПУ, 2010. – №2, С. 73 – 78.

23. Гром Г.Л. Технологія ручного художнього ткацтва: навчально-методичний посібник / Г.Л. Гром, Л.В. Оршанський. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2005. – 96 с.

24. Колосніченко М.В. Moda і одяг. Основи проектування та виробництва одягу.: Навчальний посібник / М.В. Колосніченко, К.Л. Процик. – К. : КНУТД, 2011. – 238 с.

25. Красильникова Г.В. Організація навчального процесу в закладах професійної освіти: Конспект лекцій. / Г.В. Красильникова, І.А. Дрозіч – Хмельницький : ХНУ, 2021. – 75 с.

26. Семез А. А. Соціально-педагогічне проектування: Навчально-

методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів спеціальності 6.010106 Соціальна педагогіка. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. Винниченка, 2012. – 132 с.

27. Дубовська Г. М., Ткаченко А. П. Системи сучасних технологій: Навчальний посібник / За ред. к. т. н., доцента, члена-кореспондента Академії будівництва України А. П. Ткаченка. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.

28. Конструкційні матеріали: властивості, класифікація, виробництво: навч. посіб. / В. М. Клименко, О. О. Шиліна, А. Ю. Осадчук. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2005 – 145 с.

29. Попович В. В. Технологія конструкційних матеріалів і матеріалознавство: підручник. / Попович В. В., Попович В. В. – Львів : Світ, 2006. – 624 с.

30. Мельникова Л. М. Обробка тканини: навч. посіб. для учнів 10 – 11 кл. Л. М. Мельникова. – К. : Освіта, 1993. – 260 с.

31. Обрядові і оберегові ляльки [Електронний ресурс] – URL: <https://etnodim.com.ua/ua/ua – tsikava – informatsiya/197 – lalki – obradovi/> , <https://spadok.org.ua/davni – viruvannya/klasifikatsiya – lyalok – motanok – za – magichnuyu – vlastyvostyamy> (дата звернення: 11.12.2023).

32. Ляльки ручної роботи [Електронний ресурс] – URL: <https://journal.rozetka.com.ua/ua/nauropulyarnishi-lyalki> (дата звернення: 10.12.2023).

33. Жилиєва Ю. М. Застосування методу проектів у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів іноземних мов : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Жилиєва Юлія Миколаївна. – К. : 2012. – 260 с.

34. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія / [Лузан П. Г., Манько В. М., Нестерова Л. В, Романова Г. М.]; за заг. ред. Г. М. Романової. – К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 216 с.

35. Технології проектування в практиці роботи загальноосвітнього навчального закладу: теоретико-практичний аспект: посібник. – К. : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2014. – 336 с.

36. Іщенко В. Інноваційне забезпечення педагогічного процесу через проектну діяльність // Проектна діяльність у ліцеї: компетентнісний потенціал, теорія і практика: Науково-методичний посібник / За редакцією С.М. Шевцової, І.Г. Єрмакова, О.В. Батечко, В.О. Жадька. – К. : Департамент, 2008. – 520 с.

37. Єрмаков І. Г. Метод проектів у контексті життєвих результатів діяльності учнів / І. Г.Єрмаков, С. М Шевцова. // Проектна діяльність у ліцеї: компетентнісний потенціал, теорія і практика: Науково-методичний посібник / За редакцією С. М. Шевцової, І. Г. Єрмакова, О. В. Батечко, В. О. Жадька. – К. : Департамент, 2008. – 520 с.

38. Корницька Л.А. Художня обробка матеріалів. Практикум для студентів спеціальності «Педагогіка та методика середньої освіти» / Л.А. Корницька. – Хмельницький : ТУП, 2001. – 38 с.

39. Хренова В.В. Нетрадиційні техніки художньої обробки матеріалів з практикумом : курс лекцій для студентів напрямів підготовки «Середня освіта (Трудове навчання та технології)», «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» [Електронне видання]. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 296 с.

40. Основи композиції художніх виробів : курс лекцій для студентів напряму підготовки «Технологічна освіта» / В.Є. Ребрік, В.В. Хренова. – Хмельницький : ХНУ, 2015. – 147 с.

41. Художній текстиль (основи текстильного мистецтва) : текст лекцій / Уклад.: Сенік М. М. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 75 с.

42. Шимкова І.В., Якубівська Н.Л. Інтерерна лялька як вид сучасної творчості у професійній підготовці вчителя трудового навчання і технологій. // Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Вінниця : ВДПУ, 2018.

– С. 328 с.

43. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: навч. посіб. ; За заг. ред. М. В. Артюшиної. – К. : КНЕУ, 2008. — 336 с.

44. Структура, зміст та обсяг навчальних та навчально-методичних видань для ПТНЗ :методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів навчальних та навчально-методичних видань для професійно-технічних навчальних закладів. – Ужгород, 2009. – 23 с.

45. Андрощук І. В. Педагогічна взаємодія у професійній діяльності : навч. посібник / І. В. Андрощук – Хмельницький : ХНУ, 2017. – 190 с.

46. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 180 с. 30.

47. Педагог професійної школи: методичний посібник /Нестерова Л.В., Лузан П.Г., Манько В.М., Герлянд Т.М., Петрова М.Я., Романенко Л.В., Слатвінська О.А., Шевчук Л.І., Шимановський М.М. / Наукова редакція Нестерової Л.В., Герлянд Т.М. – К: ІПТО НАПН України, 2012. – 264 с. 31.

48. Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. закл.] / Володимир Мирославович Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 238 с.

49. Шевчук С.С. Інноваційні підходи до навчання професії: метод. посібник. – Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2009. – 120 с.

50. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої системи освіти: монографія /В.Ю.Биков. – К.: Атіка, 2008. – 684 с.: іл.

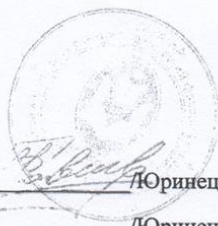
51. Вихрущ В. О. Методологія та методика наукового дослідження: підручник / В.О. Вихрущ, Ю. М. Козловський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 336 с.

52. Внукова О.М. Методологічні засади професійної освіти: навч. посібник. / О.М. Внукова. – К. : КНУТД, 2015. – 198 с.

53. Теорія і методика професійної освіти: навчальний посібник / З.Н.Курлянд, Т.Ю.Осипова, Р.С.Гурін та ін. – К : Знання, 2012. – 390 с.

ДОДАТОК А

(обов'язковий)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ХУДОЖНЯ ОБРОБКА
ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ»Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради**ЗАТВЕРДЖЕНО**Протокол засідання
методичної ради

№ 1 від 28.08.2023

на 2023/2024 навчальний рік /Юринець О.О./ «28» 09. 2023 року

на 20__/20__ навчальний рік /Юринець О.О./ «__» 20__ року

на 20__/20__ навчальний рік /Юринець О.О./ «__» 20__ року

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(вибіркової)

Художня обробка текстильних матеріалів

Освітньо-професійна програма

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ ТА ІНФОРМАТИКА У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХПрограма навчальної дисципліни складена відповідно до стандарту фахової
передвищої освіти освітньо-професійного ступеня фахового молодшого
бакалавраза спеціальністю 014 Середня освіта(Трудове навчання та технології)
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка**Викладач: Ключ Олена Валеріївна****СХВАЛЕНО**Протокол засідання
циклової комісії

№ 1 від «30» серпня 2023 року

на 2023/2024 навчальний рік /Вітрук О.А./ «30» серпня 2023 року

на 20__/20__ навчальний рік /Вітрук О.А./ «__» 20__ року

на 20__/20__ навчальний рік /Вітрук О.А./ «__» 20__ року

Володимир - 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Художня обробка текстильних матеріалів

Курс	Семестр	Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин	Аудиторні	З них				Самостійна робота	Форма контролю
					Лекції	Практичні	Семінари	Лабораторні		
1	I									
	II									
2	III									
	IV									
3	V	2	60	32	12	20		28		
	VI	2	60	36	4	32		24		
4	VII									
	VIII									
Всього		4	120	68	16	52		52		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни. Дисципліна «Художня обробка матеріалів» покликана залучити здобувачів фахової освіти до невичерпних джерел української творчості, пробудити в них генетичне чуття до прекрасного, що закладено в кожній людині від народження і дає поштовх до творчості. Студенти під час навчання знайомляться із художнім оформленням тканин і матеріалів з якими вони працюватимуть у своїй майбутній професійній діяльності.

Завдання дисципліни. Формування загальних та спеціальних компетентностей здобувачів освіти та оволодіння основними техніками художнього оброблення текстильних матеріалів, розвиток творчого мислення, естетичного смаку, відчуття гармонії.

Інтегральна компетентність (ІК) Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в галузі середньої освіти та педагогіки або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів педагогічних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК-2. Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

СК-3. Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

СК-5. Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітньому процесі.

3. Програмні результати навчання

РН1 Здійснювати професійну діяльність державною мовою як усно, так і письмово.

РН3 Аналізувати можливості професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності та індивідуальних запитів і потреб.

РН5 Забезпечувати досягнення результатів навчання, визначених Державними стандартами освіти та типовими освітніми програмами.

РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

РН10 Планувати освітній процес залежно від мети, індивідуальних особливостей учнів, специфіки діяльності закладу освіти.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Технологія виготовлення ляльки з текстилю

Тема 1. Історія текстильної ляльки. Призначення ляльки. Ляльки різних народів світу.

Тема 2. Види текстильних ляльок. Проектування сучасної текстильної ляльки.

Тема 3. Лялька-мотанка: історія виникнення та традиції виготовлення.

Тема 4. Ляльки для лялькотерапії. Пальчикові ляльки. Ляльки рукавички, бі-ба-бо. Мотузкові ляльки. Ляльки маріонетки. Ляльки із шкарпеток.

Змістовий модуль 2. Техніка оздоблення текстильних матеріалів вишивкою

Тема 5. Традиційні види художньої обробки текстильних матеріалів.

Тема 6. Сучасні види оздоблення тканин.

Тема 7. Історія вишивки. Українська вишивка колись і сьогодні.

Змістовий модуль 3. Декорування тканин фарбами

Тема 8. Різновиди декорування тканини розписом.

Тема 9. Способи декорування тканин методом друку.

Тема 10. Оволодіння технікою декорування текстильних матеріалів фарбою.

Змістовий модуль 4. Валяння вовною

Тема 11. Історія валяння. Види валяння. Матеріали та інструменти для валяння.

Тема 12. Техніка валяння. Оволодіння технікою оздоблення текстильних матеріалів набиванням вовною

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1: Технологія виготовлення ляльки з текстилю						
Тема 1. Історія текстильної ляльки. Призначення ляльки. Ляльки різних народів світу.	5	2				3
Тема 2. Види текстильних ляльок. Проектування сучасної текстильної ляльки.	10	2	4			4
Тема 3. Лялька-мотанка: історія виникнення та традиції виготовлення.	10	2	4			4
Тема 4. Ляльки для лялькотерапії. Пальчикові ляльки. Ляльки рукавички.	5	2	2			1

Всього за змістовим модулем	30	8	10			12
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 2. Техніка оздоблення текстильних матеріалів вишивкою						
Тема 5. Традиційні види художньої обробки текстильних матеріалів.	10	2	2			6
Тема 6. Сучасні види оздоблення тканин.	10		4			6
Тема 7. Історія вишивки. Українська вишивка колись і сьогодні.	10	2	4			4
Всього за змістовим модулем	30	4	10			16
Змістовий модуль 3. Декорування тканин фарбами						
Тема 8. Різновиди декорування тканини розписом.	10	2	4			4
Тема 9. Способи декорування тканин методом друку.	10		6			4
Тема 10. Оволодіння технікою декорування текстильних матеріалів фарбою.	10		6			4
Всього за змістовим модулем	30		16			12
Змістовий модуль 4 Валяння вовною						
Тема 11. Історія валяння. Види валяння. Матеріали та інструменти для валяння.	10	2	4			4
Тема 12. Техніка валяння. Оволодіння технікою оздоблення текстильних	10		8			2

матеріалів набиванням вовною						
Тема 15. Презентація проектної діяльності.	10		4			6
1	2	3	4	5	6	7
Всього за змістовим модулем	30		18			12
Усього	120	16	42			52

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
1.	Виготовлення сучасної текстильної ляльки
2.	Виготовлення ляльки – мотанки берегиня
3.	Виготовлення ляльок для лялькового театру
4.	Оздоблення виробів аплікацією
5.	Оволодіння технікою оздоблення текстильних матеріалів вишивкою
6.	Способи декорування тканин методом друку
7.	Оволодіння технікою декорування текстильних матеріалів фарбою
8.	Оволодіння технікою оздоблення текстильних матеріалів набиванням вовною
9.	Оволодіння технікою мокре валяння

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1.	Ляльки різних народів світу

2.	Проектування сучасної текстильної ляльки
3.	Виготовлення ляльки Нерозлучники, Круп'янички
4.	Виготовлення ляльок - рукавичок, пальчикових ляльок
5.	Оздоблення тканин машинною вишивкою
6.	Вишивка виробу стрічками
7.	Розпис матеріалів технікою Батик
8.	Виготовлення аксесуарів технологією Фелтінг

7. Індивідуальні завдання

1. Особливості творчого процесу художньої обробки матеріалів.
2. Аналіз джерел творчості.

8.Методи навчання

1. Словесні (лекції, розповіді , бесіди)
2. Наочні (зразки готових виробів, презентації, фотоколажі)
3. Практичні, самостійна дослідницька робота, самостійне конспектування тем, екскурсія на виставку виробів народних умільців.

9. Методи контролю

- 1.Усне опитування, перевірка виконання завдань.
- 2.Модульна контрольна робота.
- 3.Захист творчих проектів та індивідуальних завдань

10. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Об'єктами оцінювання є спеціальні знання, здобуті в процесі вивчення дисципліни, та уміння і навички застосування цих знань під час виконання як типових, так і нестандартних завдань.

При визначенні навчальних досягнень учня оцінці підлягають:

- рівень самостійності студентів при здійсненні пізнавальної діяльності, відповідях та виконанні практичних завдань (за допомогою, за частковою допомогою, з консультативною допомогою викладача, самостійно);
- рівень підготовки навчального матеріалу;
- рівень засвоєння знань, умінь та навичок для виконання практичних або контрольних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями;
- рівень застосування довідкової, технічної, конструкторсько – технічної документації в навчальній діяльності;
- характер помилок та здатність їх виправляти;
- самостійність оцінних суджень.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1	Здобувач освіти може розпізнавати деякі об'єкти вивчення та називає їх
	2	Здобувач освіти описує незначну частину технологічних об'єктів; частково розпізнає інструменти та обладнання для виконання практичних робіт
	3	Здобувач освіти має фрагментарні уявлення з предмета вивчення (обізнаний з деякими технологічними поняттями); виконує елементарні практичні завдання; використовує за призначенням робочі інструменти та обладнання
Середній	4	Здобувач освіти знає окремі відомості, що стосуються технологічних об'єктів;
	5	Здобувач освіти відтворює навчальний матеріал, необхідний для виконання практичних робіт, виконує окремі технологічні операції з недоліками;
	6	Здобувач освіти самостійно відтворює значну частину навчального матеріалу, необхідного для виконання практичних робіт; виконує окремі частини технологічних операцій
Достатній	7	Здобувач освіти самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал, необхідний для виконання практичних робіт; виконує практичну роботу відповідно до інструкцій; частково контролюють власні навчальні дії; з допомогою учасників проекту, виконує завдання, що стосуються окремих етапів проектної діяльності
	8	Здобувач освіти виявляє розуміння навчального матеріалу, наводить приклади, намагається аналізувати, встановлювати

		найсуттєвіші зв'язки і залежності між технологічними операціями; використовують набуті знання і вміння в стандартних ситуаціях
	9	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом і реалізують свої знання та вміння в практичній діяльності; можуть аналізувати і систематизувати інформацію в процесі проектної діяльності
Високий	10	Здобувач освіти володіє глибокими знаннями та компетентностями і застосовує їх у нестандартних ситуаціях; бере активну участь в розробленні та реалізації технологічного процесу; з допомогою учасників проекту, проектує та виконує всі види запланованих робіт
	11	Здобувач освіти володіють гнучкими знаннями і навичками в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовують їх у нестандартних ситуаціях, знаходять і аналізують додаткову інформацію; самостійно розробляють технологічний процес виготовлення виробу та забезпечують його виконання; самостійно проектує та виконують всі види запланованих робіт
Високий	12	Здобувач освіти має системні знання в обсязі та й межах вимог навчальних програм, свідомо використовуює їх, у тому числі, у проблемних ситуаціях; самостійно розробляє технологічний процес виготовлення виробу та забезпечує його якісне виконання; самостійно проектує та виконує, використовуючи відповідні технології, всі види запланованих робіт

12. Методичне забезпечення

Лекції:

Тема 1. Історія текстильної ляльки. Призначення ляльки. Ляльки різних народів світу.

Тема 2. Види сучасних текстильних ляльок.

Тема 3. Лялька-мотанка: історія виникнення та традиції виготовлення.

Тема 4. Ляльки для лялькотерапії.

Тема 5. Традиційні види художньої обробки текстильних матеріалів.

Тема 6. Різновиди декорування тканини розписом.

Тема 7. Історія валяння. Види валяння. Матеріали та інструменти для валяння.

Тема 8. Техніка валяння. Оволодіння технікою оздоблення текстильних матеріалів набиванням вовною.

Інструкції до практичних занять:

- ПР 1. виготовлення сучасної текстильної ляльки
- ПР 2. виготовлення ляльки – мотанки берегиня
- ПР 3. виготовлення ляльок для лялькового театру
- ПР 4. оздоблення виробів аплікацією
- ПР 5. оволодіння технікою оздоблення текстильних матеріалів вишивкою
- ПР 6. способи декорування тканин методом друку
- ПР 7. оволодіння технікою декорування текстильних матеріалів фарбою
- ПР 8. оволодіння технікою оздоблення текстильних матеріалів набиванням вовною
- ПР 9. оволодіння технікою мокре валяння

13. Рекомендована література

1. Гордієнко Н. В. Золота енциклопедія рукоділля. Донецьк: БАО, 2009. – 352 с.
2. Мельник В. М. Мистецтво витинанки та аплікації: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2006. – 256 с.
3. Гулей О. В. Декоративно-прикладне мистецтво: Навчальний посібник / Гулей О. В. – Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 152 с. 3.
4. Художній текстиль (основи текстильного мистецтва) : текст лекцій / Уклад.: Сенік М. М. – Хмельницький : ХНУ, 2018. – 75 с.
5. Посібник з основ розпису тканини. Холодний батик. / Укладач О. А. Половна-Васильєва. – Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2015. – 31 с.
6. Журавель-Змеєва Л. С. Історичні трансформації художнього текстилю у ключі сучасного концептуального мистецтва // Modern culture studies and art history: an experience of Ukraine and EU : Collective monograph. Riga : Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020. – 532 р.
7. Корницька Л. А. Художня обробка матеріалів. Практикум для студентів спеціальності «Педагогіка та методика середньої освіти» / Л. А. Корницька. – Хмельницький : ТУП, 2001. – 38 с.
8. Гром Г. Л. Технологія ручного художнього ткацтва: навчально-методичний посібник / Г. Л. Гром, Л. В. Оршанський. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2005. 96 с.
9. Колосніченко М. В. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу.: Навчальний посібник / М. В. Колосніченко, К. Л. Процик. – К. : КНУТД, 2011. – 238 с.
10. Хренова В. В. Нетрадиційні техніки художньої обробки матеріалів з практикумом: курс лекцій / В. В. Хренова. – Хмельницький : ХНУ

ДОДАТОК Б
(обов'язковий)

ДИДАКТИЧНІ ОДИНИЦІ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ З ТЕМИ: «ВИГОТОВЛЕННЯ ЛЯЛЬКИ З ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ»

Таблиця Б.1 – Дидактичні одиниці навчального матеріалу з теми: «Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів»

№ ДО	Назва дидактичної одиниці	Тип дидактичної одиниці	Зміст дидактичної одиниці	Ступінь новизни	Рівень абстракції	Бажаний рівень сформованості знань
1	2	3	4	5	6	7
1	Історія виникнення ляльки	Теорія	<p>Така звична в наш час іграшка як лялька має тисячолітню історію на протязі всього періоду існування людства. В історії кожної цивілізації існували ляльки та мали різне призначення (рис. 1). Перші відомі згадки про ляльки – манекени Єгипетської цариці Клеопатри датуються 20 ст. до н. е. Виявляється, у неї була ціла лялькова колекція, що служила для своєї господині чимось зразок журналу мод. Їм робили дуже дорогі і урочисті наряди. Саме за ескізами лялькових нарядів цариця замовляла облачення для особливо урочистих церемоній. У різних племен і в різних країнах ляльки були різними. Вони були захисниками від «лихого ока» в колисці дитини.</p> 	ЧВ	Ф	ПА

Рисунок 1 – Старовинні ляльки

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Для жінки лялька – оберіг домашнього вогнища і затишку, символ родючості і великої родини. Чоловіки брали з собою на війну або в далеку подорож ляльку – берегиню: від ворога, від меча, від лихої людини.</p> <p>Таких ляльок дбайливо зберігали і передавали у спадок, дарували молодим на весілля.</p> <p>Поступово ляльки стали і традиційною іграшкою для кожної дівчинки. Віктор Гюго написав у своєму творі чудові слова, які виражають важливий сакральний сенс ляльки: «Маленька дівчинка без ляльки майже так само нещасна і точно так само немислима, як жінка без дітей».</p> <p>Упродовж віків лялька стала, не тільки іграшкою, а й модною штучкою, дорогим подарунком, частиною інтер'єру. В Європі ляльок робили художники і скульптори, знамениті майстри. Це були справжні витвори мистецтва – авторські ляльки. Їх обряджали в тканинні наряди за останнім писком моди.</p> <p>Вперше виготовлення ляльок виділилося в окреме ремесло в Стародавній Греції в 5 – 4 ст. до н.е. Місто Сордіс, вигідно розташоване на торговому шляху до Персії, було відомим центром іграшок. В середні віки за німецьким містом Нюрнберг закріпилася репутація міста Іграшок. У літописах 1413, +1465 рр. згадуються імена майстрів ляльок Отто і Меса.</p> <p>Історія ляльок, дає уявлення про історію розвитку моди, про мінливі ідеали краси, що відбувалися в соціальних процесах. З середньовіччя Франція стала лідирувати як законодавець мод. ляльок, одягнених за останньою французькою модою кращими придворними кравцями. Ляльок розсилали до дворів всіх Європейських королівств як послів моди.</p> <p>Тулуби ляльок зазвичай робилися з дерева, руки і ноги – зі шкіри козеня. Видимі частини: обличчя, шия, кисті і ікри розмальовувались.</p> <p>Англійські лялькарі топили віск. Але типовим для 18 ст., Для епохи Рококо, матеріалом був фарфор. Виробники прагнули надати своїм лялькам як можна більш правдоподібний вигляд. Для цього використовувалися перуки з натурального волосся, скляні очі, вперше виготовлені складувами</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>німецького м. Лауша. Але за XVIII в. закріпилася слава ери механічних іграшок.</p> <p>У кожній родині з покоління в покоління діти грають в ляльок. Трап'яна лялька – це наша історія, традиції, культура. В Україні іграшки ніколи не залишали в хаті як попало – їх зберігали в луб'яних коробах, вони переходили від однієї дівчинки до іншої, адже селянські сім'ї в ту пору були дуже численні, в сім'ях було по 11 – 15 дітей. Щоб стати хорошою матір'ю, вважали, що потрібно грати в ляльки. Світ ляльок, ніби дивне царство, вабить до себе, як дітей, так і дорослих. Для кожного знайдеться свій куточок в цьому чарівному світі. Дитині, щоб зрозуміти. Дорослій, щоб згадати.</p>			
2	Класифікація ляльок за різними ознаками	Класифікація	<p>За своїм призначенням ляльки діляться на три великі групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ігрові для забавляння дітей; – обрядові - ті, що мали ритуальне призначення; – ляльки – інтер'єрні - ті, що слугують для прикраси інтер'єру, колекційні ляльки (рис. 2). <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p><i>Класифікація – це система розподілення об'єктів по групах відповідно до наперед визначених ознак. В деяких випадках, вживають термін категоризація у значенні розподілення об'єктів на категорії.</i></p> </div> <div style="text-align: center;"> <p style="text-align: center;">а б в</p> </div> <p style="text-align: center;">Рисунок 2 – Групи ляльок за призначенням: а- ігрові, б- обрядові; в - інтер'єрні</p>	ЧВ	Ф	ПС

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Перші ігрові ляльки робили з трави або соломи, а згодом, із поширенням ткацтва, почали використовувати тканину і прядиво. У давнину ляльки виготовляли в кожній родині. Цим ремеслом зазвичай займалися бабусі та матері, бо лялька призначалася для дівчинки і мала, відповідно, жіночу природу.</p> <p>Традиційна народна лялька здавна була оберегом в українській родині. Зроблена турботливими руками майстрині, вона несе світло та радість дорогим вам людям. Кожна обрядова лялька володіла унікальними здібностями, мала свій характер, виготовлялася в певний час і тільки з</p> <p>Перші ігрові ляльки робили з трави або соломи, а згодом, із поширенням ткацтва, почали використовувати тканину і прядиво. У давнину ляльки виготовляли в кожній родині. Цим ремеслом зазвичай займалися бабусі та матері, бо лялька призначалася для дівчинки і мала, відповідно, жіночу природу.</p> <p>Традиційна народна лялька здавна була оберегом в українській родині. Зроблена турботливими руками майстрині, вона несе світло та радість дорогим вам людям. Кожна обрядова лялька володіла унікальними здібностями, мала свій характер, виготовлялася в певний час і тільки з особливої нагоди. Старовинні обрядові, урожайні, вінчальні ляльки можливо вже і не застосовуються, однак настрої, яким вони служили, живі.</p> <p>Класифікуючи «хенд-мейд» ляльки за призначенням та матеріалами виготовлення виділяють: каркасні ляльки, тканинні ляльки, ляльки шарнірні і ляльки зі шкарпетки.</p>			
3	Матеріали для виготовлення ляльки	поняття	<p>Для виготовлення ляльок-мотанок можна використовувати різні матеріали: соломі, гілки, шишки, мотузки, тканину. Кожен майстер обирає сам.</p> <p>Конструкції та корпуси ігрових ляльок виготовляють із дерева, металу, гумки, пласмаси, тканини та інших матеріалів (рис. 3). Всі матеріали можна умовно поділити на:</p> <ul style="list-style-type: none"> – матеріали для виготовлення тулубу; – матеріали для наповнення тулубу ляльки; – матеріали для виготовлення одягу; 	ЧВ	Ф	ПС

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>– каркасні матеріали; – матеріали для оздоблення ляльки.</p> <div data-bbox="882 379 1503 555" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="862 571 1529 603">Рисунок 3 – Матеріали для виготовлення ляльки</p> <p data-bbox="725 647 1603 679">Тканини для роботи бажано обирати різних кольорів та фактур.</p> <p data-bbox="658 684 1733 975"><i>Бавовняні тканини.</i> Для виготовлення тулубу ляльки використовують матеріал – кретон – матеріал високої щільності, з полотняним типом переплетення. Ситець, сатин вирізняються яскравістю і барвистістю малюнків. Вони підходять для виготовлення ляльок, лялькового одягу, подушечок – думочок, аплікацій, робіт у стилі печворк. Махрова тканина, з якої виготовляють рушники і банні халати, пухнаста і м'яка, схожа на шкірку тварин. З неї виходять кумедні звірятка. Фланель і байка мають на поверхні маленькі ворсинки, з них теж можна шити звіряток з м'якою шкіркою.</p> <p data-bbox="658 979 1733 1120"><i>Шовкові тканини</i> ніжні, хвилясті, важкі в обробці, тому що ковзають в руках. Проте їх добре використовувати для шиття лялькових суконь, оздоблення, аплікацій. З білого – рожевого шовку добре робити лялькові обличчя.</p> <p data-bbox="658 1125 1733 1233"><i>Ворсові тканини:</i> велюр і оксамит бувають на трикотаажній основі з бавовни або шовку. Поверхня цих тканин покрита густим, коротким шовковистим ворсом.</p> <p data-bbox="658 1238 1733 1418"><i>Вовняні тканини</i> щільні, можуть бути ворсові і гладкофарбовані, з орнаментальними рисунками, в смужку і в клітку; підходять для пошиття одягу та аксесуарів. <i>Неткані полотна.</i> До них відноситься фетр. Його особливість полягає в тому, що цей матеріал не сипучий і обрізані краї не вимагають обметування.</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p><i>Трикотажні полотна</i> легко розтягуються вздовж і впоперек (це їх головна особливість). З трикотажних полотен можна шити будь що: клоуна, ляльку, покемона, кубики або кульки.</p> <p>Для пошиття іграшок необхідно мати катушкові нитки різних кольорів. Бавовняні № 10 – 40 використовують для виготовлення тулубу ляльки, і акрилові № 50 – 100 для пошиття лялькового одягу.</p> <p>Вовняну, поліефірну та акрилову пряжу застосовують для оформлення іграшок. З них можна зробити волосся для ляльки.</p> <p>Муліне, кольоровий шовк, люрекс, ірис, гарус використовують для оздоблювальних робіт, вишивки деталей одягу.</p> <p>Для набивання ляльки використовується вата, синтетичні матеріали – сінтопон, синтепух і поролон. З натуральної ватою працювати складніше, тому що при набиванні часто утворюються грудки. Штучна вата – синтепон і синтепух більш об'ємні, легкі і не утворюють грудок. Працювати з ними набагато легше.</p> <p>Дріт застосовується для виготовлення каркасів. Він розрізняється за діаметром та матеріалом. Найбільш підходить для цих робіт мідний дріт $d = 2 - 2,5$ мм, тому що він гнучкий і добре ріжеться звичайними кусачками.</p> <p>З картону виконуються шаблони викрійок, каркаси для іграшок, устілки для лялькового взуття. Фурнітура – це ті матеріали, які застосовують для остаточного оздоблення ляльок і які роблять їх виразними, надаючи індивідуального характеру.</p> <p>Штучне волосся, різнобарвний бісер, перлини різних розмірів, стеклярус, стрази, пензлики, стрічки і мереживо, гудзики, шматочки шкіри – це все можна використовувати для оформлення обличчя, очей, одягу.</p>			
4	Інструменти та обладнання	поняття	<p>При виконанні ручних робіт використовують такі інструменти та пристосування. <i>Голки ручні (рис. 4)</i> – металеві стержні з вістрям з одного боку і вушком з іншого. Бувають від №1 до №12.</p>	Ф	В	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<div data-bbox="1010 280 1364 547" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="1066 603 1323 635">Рисунок 4 – Голки</p> <p data-bbox="658 675 1733 927">Номер голки залежить від її довжини та діаметра. Для пошиву виробів з легких, тонких тканин застосовують голки № 1 – 3 (діаметр голок 0,6 – 0,7 мм, довжина голок відповідно 35, 30, 40мм), для тканин середньої товщини – голки № 4 – 7 (діаметр голок 0,8 – 0,9 мм , довжина голок 30, 40, 35, 45 мм), для товстих тканин при виготовленні верхнього одягу (з драпу, сукна) – № 8 – 10. Голки повинні бути гострими, пружними, неламкими, добре відполірованими, без іржи та темних плям.</p> <p data-bbox="725 935 1352 967"><i>Ножиці (рис. 4) виробляють восьми номерів.</i></p> <p data-bbox="725 975 1554 1007">№ 1 – застосовують для розкрою виробів з товстих тканин,</p> <p data-bbox="658 1015 1733 1150">№ 2 – для розкрою виробів з тканин середньої товщини та підрізання деталей, № 3 – 5 – для підрізання нерівностей по краям деталей, № 6 – 7 – для підрізання швів, № 8 – для обрізання кінців ниток. Ножиці мають легко закриватися і добре різати по всій довжині леза.</p> <div data-bbox="981 1190 1413 1377" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="1055 1393 1335 1425">Рисунок 5 – Ножиці</p>			

Продовження таблиці Б.1

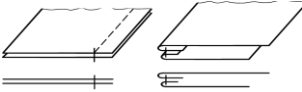
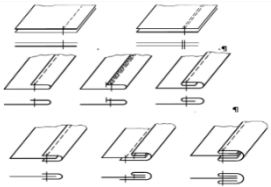
1	2	3	4	5	6	7
5	Методи обробки деталей і вузлів ляльки	Метод	<p>Мотанка виконується виключно шляхом намотування, не має обличчя і несе в собі тепло людських рук, любов і турботу, з якою створена. Вона може бути плетена із соломи чи зовсім без застосування нитки, коли всі вузли закріплюються архітектонічно за рахунок того матеріалу, з якого робиться мотанка. Лялька – мотанка ні в якому разі не шиється, не проколється голками чи шпильками – виключно мотається. Голку можна застосовувати лише при виготовленні одягу для ляльки і ні в якому разі не пришивати нічого до самої лялі! І не колоти її!</p> <p>Для виготовлення сучасних текстильних ляльок використовують ручні або машинні шви, клейовий метод з'єднання деталей та фурнітури ляльки.</p> <p>Під нитковим способом з'єднання деталей одягу розуміють з'єднання шарів матеріалу стібками, вручну або за допомогою спеціального обладнання – швейних машин. Ниткові з'єднання достатньо міцні, еластичні, мають красивий зовнішній вигляд. Цей спосіб з'єднання найбільш універсальний у порівнянні з іншими (клейовим, зварним, заклепковим). Він дозволяє скріплювати (зшивати) всі види матеріалів, які використовуються для виготовлення текстильних ляльок.</p> <p>Ручні ниткові строчки (рис. 6) використовують для зметування деталей ляльки та одягу, пришивання фурнітури, оздоблення. До строчок тимчасового призначення належать фастригувальні, вифастригувальні, а до строчок постійного призначення – обметувальні, стьобальні, підшивальні та строчки для непомітного з'єднання деталей, що використовуються під час пришивання фурнітури та волосся ляльки.</p> 	ЧВ	Ф	ПА

Рисунок 6 – Ручні ниткові строчки

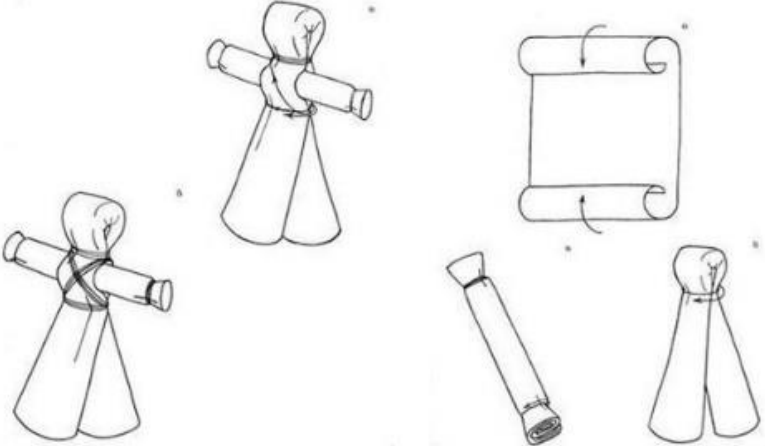
Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Машинна строчка утворюється послідовним з'єднанням машинних стібків за допомогою ниток та робочих органів швейних машин. В залежності від переплетення ниток машинні строчки, як і стібки розділяються на човникові та ланцюгові. Для виготовлення одягу найбільшого поширення набули наступні види човникових швів.</p> <p>Для виготовлення тіла ляльки використовують обшивний шов (рис. 7). Це шов, в якому шари матеріалів спочатку з'єднують строчкою, потім вивертають на лицьовий бік та закріплюють у певному положенні. У цьому варіанті операцію ниткового з'єднання двох деталей із розміщенням шва по краю прийнято називати «обшивання краю деталі».</p> <p>Рисунок 7 - Виконання обшивного шва</p> <p>Для виготовлення одягу ляльки використовують з'єднувальні, крайові, та оздоблювальні шви (рис. 8).</p> <p>Рисунок 8 – Машинні ниткові шви</p> <p>Клейовий спосіб з'єднання – один з найпоширеніших видів з'єднання однорідних і різнорідних деталей між собою.</p> <p>При виготовленні тіла ляльки виконують операцію дублювання. Дублювання – з'єднання по поверхні деталей виробу з клейовими та прокладковим матеріалами за допомогою праски або пресу.</p>	ЧВ	Ф	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
6	Загальні підходи до виготовлення ляльок мотанок	метод	<p>Існувало три типи ляльок-мотанок: немовля, баба, молода Існувало три типи ляльок – мотанок: немовля, баба, молода дівчина.</p> <p>Лялька буває різної форми – великою й маленькою, про те існують деякі особливості виготовлення, які стосуються усіх ляльок – мотанок.</p> <p>Лялька – мотанка робиться шляхом намотування ниток, влітаючи в них сухі трави, квіти, зерна.</p> <p>Трипільці вирощували льон, коноплі: були гарними знавцями ткацької справи, тому виготовляли ляльки з вирощеної продукції. До сих пір вважають, що лялька, зроблена з ниток льону або коноплі, має сакральне значення. Серед українських народних ляльок окремо виділяються ляльки з тканини. Для їх створення використовували переважно шматки зі старого одягу, що вийшов з ужитку, або ті, що залишилися від шиття нового. Ці ляльки поділяють за способом виготовлення на: <i>вузлові, кручені, мотані, шиті</i>. Ми будемо розглядати технологію виготовлення ляльки, яка робиться способом змотування тканини і в наш час називається «мотанка» (рис. 9).</p> <p>Голову ляльки формують з невеличкого клаптика тканини, в середину якого вкладають кульку з ниток, інших клаптиків чи вати. Таку заготовку голови обмотують хрест на хрест нитками, символічно зображуючи лице ляльки. Замість людських рис у неї на обличчі хрест – символ Сонця. Тулуб з головою з'єднують також нитками, туго обмотуючи ними тільки ляльки від голови до низу та перпендикулярно тулубу формуючи тим самим руки мотанки. З підручних матеріалів виготовляються одяг, прикраси та головні убори чи зачіски. Тут варіації обмежуються лише фантазією авторів. Основні вимоги до ляльок – оберегів: при виготовленні заготовки тіла ляльки нічого не можна проколувати голкою – все примотується і прив'язується, голівка ляльки робиться окремо, після чого на ній вимотується сакральний хрест, і чим більше у нього смуг, тим складніше його зробити. Потім змотується й прив'язується тулуб, ручки та усе інше. Всі перемотування повинні бути нитками і тканиною, теж хрестом, тільки потрібно ретельно рахувати вузлики – їх кількість повинна бути непарна. Навіть волосся до голови не бажано пришивати, а наприклад,</p>	Н	Ф	ПА

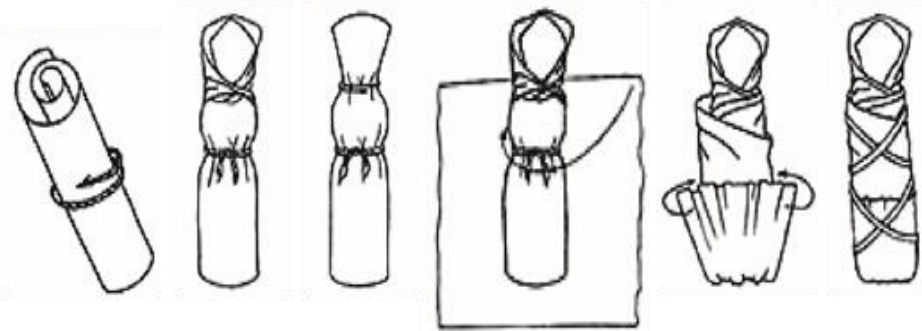

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>кріпити хустками та іншими головними уборами. Безумовно, коли майстер створює ляльку на замовлення для конкретної людини, він намагається виконати свою роботу сумлінно, що відрізняє його від масових виробників, які, як правило, нехтують традиційними методами виготовлення ляльок – оберегів.</p> <p>При виготовлення дотримуються головного правила – лялька повинна мати хрестоподібний вигляд.</p> <p>Усі елементи одягу мотанки є символічними: спідниця уособлює землю; сорочка три часи: минулий, теперішній і майбутній; головний убір очіпок, стрічка чи хустка - зв'язок із небом.</p> <p>Рисунок 9 – Схема змотування ляльки – мотанки</p> <p>Лялька-мотанка сьогодні – один з потужних ідентифікаторів українців та України, частинка нашої історії та культури. Загалом створення такої ляльки може перетворитися на захопливе заняття для дорослих та дітей а результат допоможе відтворити рідні традиції та створити унікальний оберіг чи сувенір.</p>			

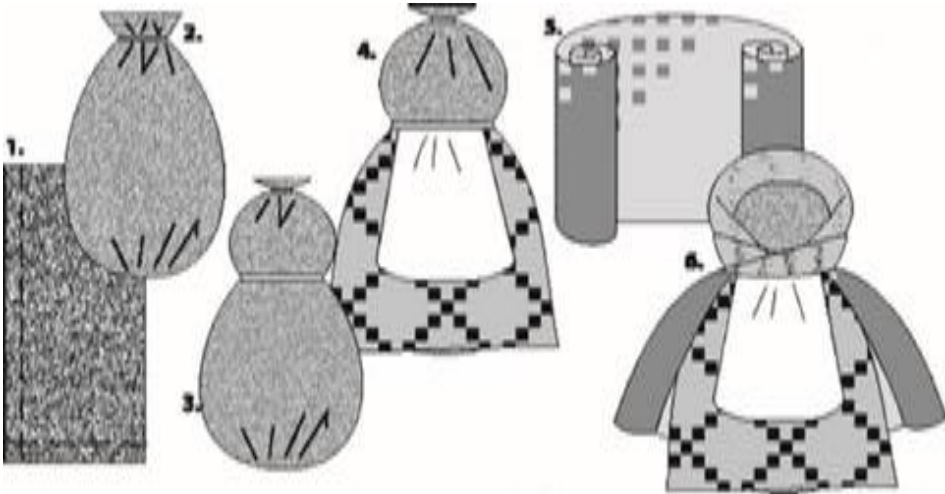
Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
7	Особливості виготовлення Ляльки - пеленашка	Теорія	<p>Немовля (пеленашка) (рис. 10). і на вигляд дуже проста лялька – дитинка в хусточці, запеленена і обвита сповивальником.</p> <p>Раніше одягом новонародженого були пелюшки, і до року на пелюшки накладали хрест – навхрест перев'язки. Їх робили із м'якеньких тканин.</p> <p>Рисунок 10 – Зображення ляльки Пеленашки</p> <p>В народі їх називали верчами або сповивальниками. Ляльку – пеленашку клали в колиску до дитини як оберіг від злих духів. Також цю ляльку використовували як оберіг при народженні дитини. Часто старші діти робили немовля – пеленашку як ігрову ляльку для себе і для молодших братів та сестер (рис. 11). Розмір ляльок 6 – 9 см (міряли пальчик або впоперек долоні.) Роблять ляльку Немовля з довгого шматка білої ношеної тканини. Вважалося, що ношена тканина має в собі часточку життєвої сили її власника. Тканину щільно скручують в рулончик, перетягують посередині спеціально виготовленим паском з двох ниток. Зав'язують вузол, що символізує пуп – центр життєвої сили. Потім позначають голову. Для цього перетягують рулончик нитками, виділяючи третину довжини. Пов'язують хусточку, сповивають щільно в пелюшку і обгортають сповивальником. Лялька готова. Була безформна ганчірочка, а стала лялечка.</p>	ЧВ	Ф	ПС

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			 <p data-bbox="842 667 1547 699">Рисунок 11 – Схема змотування ляльки Пеленашки</p> <p data-bbox="660 743 1733 810">Таких лялечок також використовують для створення образу мотанки «Матері з дитиною» або «Берегині».</p>			
8	Особливості виготовлення Ляльки - круп'яничка	Теорія	<p data-bbox="660 818 1733 962">Лялечка Круп'яничка (рис. 12) – це оберіг на ситість і достаток у сім'ї (на господарність). Традиційно цю ляльку наповнювали гречаним зерном чи пшеницею. Перші жмені при посіві зерна брали з мішечка, зшитого в образі цієї лялечки. Зерно в ній символізувало збережені сили Землі – Годувальниці.</p> <p data-bbox="875 1358 1518 1390">Рисунок 12 – Зображення ляльки Круп'янички</p>	ЧВ	Ф	ПС

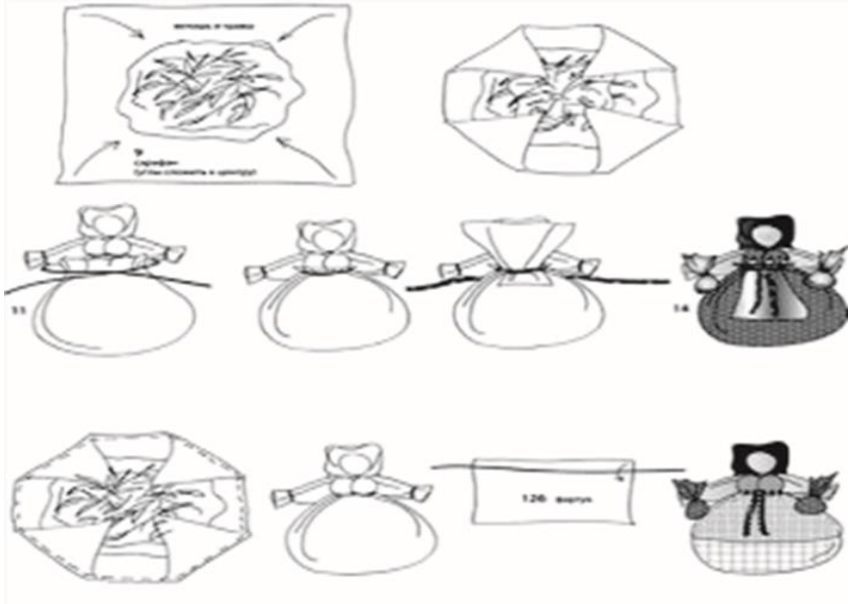
Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Після жнив лялечку знову наповнювали добірним зерном вже нового врожаю. Її наряджали і дбайливо зберігали на видному місці в кутку під образами. Вірили, що тільки тоді наступний рік буде ситим і буде достаток у сім'ї. А в голодний час брали крупу з лялечки і варили з неї кашу. Вважалося, що ця каша передає людині сили Матері – Землі (рис. 13).</p> <p>Рисунок 13 – Схема змотування ляльки – круп'янички</p> <p>Символічне значення круп:</p> <ul style="list-style-type: none"> – гречка – ситість і багатство, традиційно лялька наповнювалася саме цим зерном; – рис – найдорожче зерно, на свято; – ячмінь – на ситість; – овес – на силу. <p>Можна і всі крупи покласти. Також в мішечок іноді кладуть монетку.</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
9	Особливості виготовлення ляльки – травниця	Теорія	<p>Калитку – травицю (<i>рис. 14</i>) в яку загорнуті лікувальні трави, дарували з побажаннями здоров'я і тримали біля ліжка. Лялька може бути наповнена як сумішшю трав, так і якою – небудь однією травою.</p> <p>Рисунок 14 – Зображення ляльки Травниця</p> <p>Лялька може бути наповнена як сумішшю трав, так і якою – небудь однією травою. Лялечку необхідно пом'яти в руках, поворошити – і по кімнаті рознесеться трав'яний дух, який віджене хвороби. Її підвішували в хаті над колискою дитини, давали гратися дітям, клали біля ліжка хворого. Варіанти трав'яного наповнення:</p> <p><i>Лялька Травниця для доброго сну</i> – трава пустинника, листя меліси, цвіт ромашки. Ляльки для доброго сну підвішували на спинці ліжка або їх клали під подушку.</p>	ЧВ	Ф	ПС

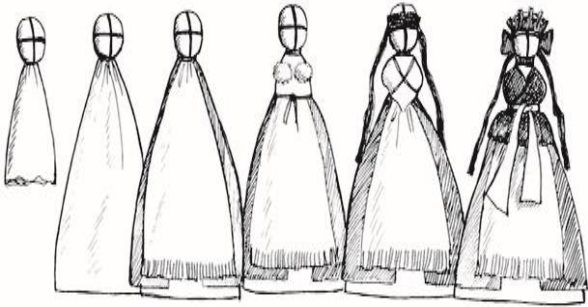
Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			 <p data-bbox="853 991 1536 1023">Рисунок 15 – Схема змотування ляльки Травниця</p> <p data-bbox="658 1066 1733 1356">Лялька Травниця для профілактики хвороб. Перший варіант наповнення: звіробій, ромашка, безсмертник. Другий варіант наповнення: шавлія, деревій, полин. Третій варіант наповнення: соснові бруньки (можна взяти і соснові голки, тільки порвати їх дрібненько), гілочки туї, кілька зерен абрикосових кісточок, сім'янки з часнику. У період епідемій вірусних захворювань слід виготовляти та використовувати ляльку, набиту або сосновими бруньками, або зубками часнику. А при запаленні верхніх дихальних шляхів непогано використовувати ляльку, наповнену чебрецем.</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
10	Особливості виготовлення лялька-нерозлучники	Теорія	<p>Мотанки Нерозлучники (рис. 16) – це змотані з тканини хлопець і дівчина чоловік і жінка, які символічно намотуються на одній довгій спільній руці.</p> <p>Рисунок 16 – Зображення ляльки Нерозлучники</p> <p>Це є символом і оберегом їхньої любові, вірності, взаємодопомоги та взаємопідтримки. У них одна спільна рука, на яку згодом, з народженням дітей, підвішуються лялечки – дітки. Схему змотування ляльки-нерозлучники подано на рисунку 17.</p> <p>Рисунок 17 – Схема змотування ляльки Нерозлучники</p> <p>Таку ляльку прийнято виготовляти на весілля як оберег на довге і щасливе подружнє життя</p>	ЧВ	Ф	ПС

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
11	Особливості виготовлення Ляльки-берегиня	Теорія	<p data-bbox="658 252 1751 323">Берегиня (рис. 18). Її зображують із руками, піднятими вгору в молитовному жесті або з опущеними вниз.</p> <p data-bbox="909 703 1500 735">Рисунок 18 – Зображення ляльки Берегиня</p> <p data-bbox="869 1118 1545 1150">Рисунок 19 – Схема змотування ляльки Берегиня</p> <p data-bbox="658 1190 1751 1334">Коли руки підняті вгору – Богиня закликає небо допомогти засіяти ниву, зачати нове життя на землі. Коли руки опущені вниз – Богиня благословляє землю на народження, принесення плодів, дарів. На спідниці ляльки – берегині – вишитий мотив безконечника.</p>	ЧВ	Ф	ПС

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
12	Найпопулярніші ляльки ручної роботи	Класифікація	<p>Ляльки ручної роботи належать до преміум-сегменту: створити таку красу – ціле мистецтво. Розглядаючи класифікацію авторських «хенд-мейд» ляльок ручної роботи, можна виділити такі основні з них, що завоювали серця майстрів і набрали популярності у споживачів, як: інтер'єрна лялька, тільда, сніжка або великоніжка, гарбузка, горищна лялька, лялька-примітив, вальдорфська лялька.</p> <p><i>Нині існує два основних види авторських ляльок торських ляльок: «one – of – a – kind» (єдина в своєму роді) і «limited edition» (обмежена кількість). Авторські ляльки, що відносяться до першого виду, виготовляються в одному – єдиному екземплярі, найчастіше на замовлення. На даний момент в світі близько 200 майстрів – лялькарів займаються створенням унікальних творів мистецтва (Merylin Stivers, Tatyana Baeva, Lisa Lichtenfels і ін.). Інший же вид ляльок «limited edition» випускається обмеженим тиражом від 10 до 20 примірників.</i></p>	ЧВ	Ф	ПС
13	Горищна лялька	Теорія	<p>Одна жінка пошила іграшку для своєї хрещениці. Дівчинка прийшла до хресної в гості на фабрику і впустила іграшку в сироп з заготівлею для пряникового тесту. Жінка висушила іграшку в духовці, і здивувалася – вона стала схожа на пряник і з вигляду, і по запаху.</p> <p>Лялька довгий час пролежала на горищі невеликої фабрики, забута своєю маленькою господинею, яка час від часу там грала, коли хрещена брала дівчинку з собою на роботу. За той час, який лялька провела на горищі, вона встигла не тільки припасти пилом, але і постаріти, і закоптитися. А ще – вона просочилася ароматами кави, кориці, ванілі та інших східних приправ.</p> <p>І дійсно цих ляльок спеціально зістарюють, щоб здавалося, що їх немов дістали з бабусиного горища. Від них віє святом, затишком і дитинством.</p> <p>Кажуть, що ароматна горищна іграшка (рис. 20). пішла від Тильди. Але мені здається, що на горищі моєї прабабусі є лялька, яку можна з упевненістю назвати – горищна лялька.</p>	Ф	ЧВ	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			 <p data-bbox="909 740 1503 772">Рисунок 20 – Зображення горищної ляльки</p>			
14	Лялька - примітив	Теорія	<p data-bbox="658 783 1753 922">Лялька – примітив (<i>рис. 21</i>). – це трап’яна лялька, найпростіша з розкрою. Зауважте, я не кажу, що шити її просто. У лялечки – примітиви багато уваги приділено деталям, а це робить створення лялечки від початку до кінця не таким простим.</p> <p data-bbox="898 1377 1514 1409">Рисунок 21 – Зображення ляльки – примітив</p>	Ф	ЧВ	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Шийється така лялечка дуже давно, це вже, можна сказати, історична лялька. Так як раніше "магазинні" лялечки були розкішною, мами і бабусі шили такі ляльки своїм діткам вручну з підручних матеріалів – з шматочків тканини, з мішковини. Відсутність будь – якої педагогічної або художньої освіти давало про себе знати в таких роботах – вони були простими, без якихось вигадливих форм, без дотримання правильних "людських" пропорцій у ляльок. Але лялечки шилися з любов'ю, для своїх рідних діток, тому були дуже теплими, милими, добрими – в загальному, дуже домашніми. Може ця чарівність простоти і невігядливості здається живим втіленням наших дитячих малюнків, наївних і не зовсім умілих Тому і викликають ці нескладні "замазури" такі позитивні емоції.</p> <p>Цей стиль текстильної ляльки, яку можна назвати Народною Художньою лялькою, зароджується ще за часів перших Американських поселенців, які були змушені виготовляти ляльок для своїх дітей, використовуючи самі прості і доступні матеріали. В ті часи гарні порцелянові лялечки, що продавалися в магазинах, були просто не по кишені і вважалися розкішною для багатьох. Але тоді майже всі жінки хоч трохи вміли шити. Так і починали створюватися люблячими батьківськими руками перші ляльки – примітиви: з обрізків, клаптиків, що завалилися в рукодільних кошиках, з мішків від цукру чи борошна, які завжди знайдуться в будь – якому господарстві.</p> <p>Форма голови і тіла цих ляльок часто буває асиметричною. Деякі ляльки взагалі обмежуються лише ледь позначеними рисами обличчя. Очі замінюють гудзики, ніс – нашитий зверху клапоть. Часто у ляльки рідке волосся або вона зовсім лиса. Для пришивання рук або ніг іноді використовується гудзикове кріплення. Взуття частіше "намальоване" прямо на ногах.</p> <p>Руки і ноги всіх примітивів набиваються наповнювачем дуже щільно, але якщо хочете, щоб вони згиналися в ліктях і колінах, то на їх рівні потрібно прошити (на машинці або вручну) і далі набивати наповнювачем зовсім «Пухко» або й не набивати взагалі. Але тоді штанці і рукав одягу ляльки повинні закривати «порожні» кінцівки.</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
15	Гарбузоголові ляльки		<p>Гарбузоголові ляльки (рис. 22) відносяться до примітивів. Виділяються особливою формою голови, що складається з 4 – 5 клинів, непропорційно велику часто по відношенню до тіла, що нагадує гарбуз, тоненькі ручки і ніжки.</p> <p>Особлива увага приділяється набиванню голови у гарбузоголовок. У них голова повинна бути тугою і круглою як кулька (на те вони й гарбузоголовкі). І ось тут у них особливість з шиєю. Раз голова важка, то шия дуже туго набивається теж. І навіть можна в шию вставляти дерев'яну паличку, на яку потім накручується голова. Це буде додаткова опора. А голова потім пришивається до шиї.</p> <p>Рисунок 22 – Зображення ляльки – гарбузоголовки</p> <p>Особлива увага тут приділяється промальовуванню лица, попередньо вся лялька ґрунтується розчином ПВА. Це дуже життєрадісні і веселі ляльки</p>			
16	Ляльки - великоніжки	теорія	<p>Так само до примітивів відносяться ляльки – великоніжки (рис. 23). Від інших вони відрізняються непропорційно великими стійкими ногами.</p> <p>На обличчі цих ляльок позначаються тільки очі – дзеркало душі, і легкий рум'янець.</p>	Ф	ЧВ	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<div data-bbox="1003 295 1335 667" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="871 703 1538 735">Рисунок 23 – Зображення ляльки – великоніжки</p> <p data-bbox="658 740 1751 807">У цих ляльок особлива увага приділяється взуттю. Його виготовляють на твердій підшві, що дає можливість ляльці стояти.</p>			
17	Ляльки Реггеді	Теорія	<p data-bbox="658 818 1751 997">Ляльку Реггеді (рис. 24), не можна сплутати ні з якою іншою. Чорні, як вуглиною намальовані, круглі очі, червоний трикутничок замість носа, намальований широкий пустотливо усміхнений рот, руде волосся, стареньке платтячко і акуратний фартух. І неодмінно на платті ганчіркове або вишите сердечко з вишитим написом «I love you».</p> <p data-bbox="658 1002 1751 1069">Ви можете собі уявити, щоб ганчіркова лялька мала свій офіційний день народження, а в 2020 році їй виповнюється вже 102 роки !!!</p> <p data-bbox="658 1074 1751 1141">Так Так! Реггеді Енн «народилася» 7 вересня 1918 року. Тобто це, звичайно, не день її створення. У цей день Джон Бартон Грюель отримав на неї патент.</p> <p data-bbox="658 1145 1751 1332">А передують цій даті події по – своєму цікаві і трагічні. Джон Грюель народився в 1880 році в Америці. Він був художником і малював комікси, карикатури і ілюстрації для дітей. Для свого часу він був дуже відомим і популярним художником. У нього була дочка Марсела і, як – то раз граючи на горищі, вона знайшла стару, пошарпану ганчір'яну ляльку.</p>	Н	Ф	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Це була лялька матері Джона. Марселі лялька так сподобалася, що вона пошила їй нове платтячко. А Джон намалював ляльці круглі чорні очі, червоний трикутний ніс і усміхнений веселий рот і назвали ляльку Енн. Восени 1915 року в школі робили щеплення вакциною проти віспи і Марселі, ймовірно, занесли бруд. Дівчинка захворіла, і врятувати її вже нічого не могло. Щоб підтримати її дух батько став складати різні казки та історії про ганчір'яну Реггеді Енн. Майже всі події в казках відбувалися в спальні Марсель, коли дівчинка виходить з неї. В цей час всі іграшки оживають. З ними відбуваються дивовижні пригоди, які завжди проходять весело, і добре закінчуються. На згадку про свою дочку, в 1918 році Джон Грюель вирішив видати казки про Реггеді Енн. Видавець дитячої літератури запропонував грюель паралельно випустити в продаж текстильних ляльок Реггеді Енн. Ляльок шили вдома всією сім'єю. Ляльки розходилися як «гарячі пірижки».</p> <p>Рисунок 24 – Зображення ляльки Реггеді</p> <p>У 1938 році Джон Бартон Грюель помер, але справа була продовжена його сім'єю.</p> <p>У п'ятдесяті роки ХХ століття лялька Реггеді Енн завоювала серця європейців. У наш час ляльки Реггеді випущені в період з 1920 по 1934 рік, є колекційними.</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			У багатьох країнах театри ставлять мюзикл «Ганчір'яна лялька Реггеді Енн», створений драматургом Вільямом Гібсоном з історії життя Марсель і Джона Грюель і рудоволосої тряпичної Реггеді Енн. Реггеді Енн продовжує надихати художників, лялькарів на нові творчі ідеї.			
18	Лялька Тільда	Теорія	<p>Світ іграшок дуже різноманітний, в ньому є дуже велика кількість особистостей. Світ ляльок Тільда (рис. 25) теж досить різноманітний. Ляльки Тільди мають безліч різних облич: зайці, коти, ангели, садівниці, Тільди – домогосподарки, ведмедики, собачки і так далі. Тут важлива саме техніка виконання іграшки.</p> <p>Рисунок 25 – Зображення ляльки Тільди</p> <p>Всіх їх об'єднують деякі загальні риси, це маленькі очиці – крапочки і грайливий рум'янець на щоках. Матеріал і спосіб виготовлення у них в загальному однаковий.</p> <p>Найчастіше Тільди шийються з натуральних матеріалів, це льон, бязь, бавовняні тканини, іноді вовняні. Але ніхто не заважає вам використовувати, наприклад, джинсову тканину або шовк.</p> <p>Так як іграшки виготовляються в невеликих розмірах, бажано щоб малюнок тканини був невеликим. Шити звірка або лялечку Тильду можна як</p>	ЧВ	Ф	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>вручну, так і використовуючи швейну машинку, кому як зручніше і хто володіє якими навичками. Їх можна дарувати на найрізноманітніші свята, починаючи від Дня народження і закінчуючи Днем Святого Валентина. Ляльки Тільди – іграшки, якими із задоволенням граються діти, часто вони призначені для декору приміщення або шиються з метою дарування на будь – які свята.</p> <p>Ім'я автора – Тоні Фінангер (Tonne Finanger). Колективна «тільдоманія» почалася в 1999 році. З тих пір Тоні випускає книжки, відкриває магазини і робить не тільки ляльки, а й прикольні детальки інтер'єру. У магазинах «Tilda» продаються товари для рукоділля та викрійки. Готової продукції там немає. Мета цієї новомодної «хвороби» – створити шедевр своїми руками і наділити його неповторним характером.</p> <p>Одяг Тільди найчастіше зшивається разом з її тілом. Для цього треба спочатку зшити 2 різні тканини (тканину, призначену для тіла і тканину для одягу), добре випрасувати, і викроювати, поєднавши лінію шва з лінією, зазначену на викрійці. Кінцівки Тільди в суглобах прошиваються для згинання та набиваються менш щільно, ніж тіло.</p> <p>Тільди – все таки більше не ігрові, а саме інтер'єрні іграшки. Їх використовують в якості сувенірів. Тому їх часто ароматизують. Для аромату можна додати в набивання ванілін, корицю, або трави (Лаванду, жасмин, базилік), можна покласти і готові мішечки – саше.</p> <p>Можна натирати прянощами вологу іграшку. Є такий спосіб: на звичайну морську велику сіль капнути кілька крапель масла (апельсинове, абрикосове і т. д. – вони продаються зазвичай в аптеках) і набити такою сіллю іграшки. Пахнуть такі іграшки дуже добре (місяць в радіусі і потім при близькому контакті).</p> <p>Характерним для ляльок – Тільда є той факт, що всі вони мають гарний південний загар. Тобто шити тіло ляльки треба з тканини відповідного кольору (не білого)! Але якщо такої тканини немає, не біда! Можна пофарбувати будь – яку білу тканину, а потім зшити з неї іграшку. Як барвники зазвичай використовують чайну заварку і розчинну каву.</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
19	Корейські трап'єнси	Теорія	<p>Це японські або корейські текстильні лялечки (рис. 26) досить невеликого розміру. Форми їх тіла нагадують американську Барбі, але вони зшиті з тканини. Відрізняються витонченою і тендітною статурою.</p> <p>Досить часто трап'єнсів плутають з тильдами. Але це зовсім різні види ляльок і загального у них тільки те, що виконані вони з тканини. Трап'єнси виділяються пишними багатими ансамблями одягу, закінченістю образу, продуманістю. Не тільки пози, але і кожної деталі, кожної дрібниці. Обличчя корейських і японських ляльок – мальовані, зазвичай акриловими фарбами для текстилю. Хоча в поняття «обличчя» тут входять очі, найчастіше закриті, і рум'яна.</p> <div data-bbox="884 635 1429 1023" data-label="Image"> </div> <p>Рисунок 26 – Зображення корейської ляльки трап'єнси</p> <p>У трап'єнсів найбільше цінується образ, «лялькова душа» і «ляльковий настрій», які майстер повинен передати за допомогою пози – положення рук і ніг, форми особи і виразу очей. Два штриха очей, промальовані під різним кутом допомагають фантазії програти цілий спектр емоцій, які несе лялька. Перше, з чого починається пошиття ляльки – це її образ. Ніколи майстер не почне шити ляльку без ескізу до неї, тому що форма тканини безпосередньо залежить від ідеї.</p>	Ф	Н	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Лялька – тряпієнс не може бути не зачесана (на відміну від Тільди, у якій легка розпатланість практично обов'язкова). Зачіска азіатки обов'язково бездоганна, і навіть розпуцоне волосся лежать волосок до волоска.</p> <p>Сукня ляльки завжди розкішна, складна і багатоярусна. Азіатка одягнена в повний комплект нижньої білизни, туфлі, плаття і часто – рукавички і верхніх одяг. Як правило, ляльки одягнені в шикарні сукні європейських періодів рококо, бароко, ампір або класицизму. Найчастіше, саме плаття ляльки є твором мистецтва, на яке витрачається велика частина часу роботи над лялькою.</p> <p>Образ ляльки зазвичай доповнюється відповідними аксесуарами, виконаними вручну. Парасольки, сумочки, кошики, букети і книги самі по собі представляють інтерес як зразки лялькової мініатюри.</p> <p>Самі ляльки не стоять, їм обов'язково необхідна підставка, яка найчастіше прихована сукнею і практично не помітна.</p> <p>Азіатка не призначена для гри і є яскравим явищем інтер'єрної ляльки. Іноді можна зустріти не тільки лялечок, а й ціле сімейство!</p>			
20	Вальдорфська лялька	Теорія	<p>Вальдорфська лялька (рис. 27) є частиною вальдорфської педагогіки. Вони виготовляються тільки з натуральних природних матеріалів, включаючи набивання – овечу вовну, слівер.</p> <p>Рисунок 27 – Зображення Вальдорфської ляльки</p>	Ф	Н	ПА

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Ще однією особливістю Вальдорфської ляльки є те, що її пропорції повинні відповідати людським, частіше – дитячим. Співвідношення: голова до тіла – це одна третина від нього. Риси обличчя ляльок ніжні, округлі, очі вишиті. Такі ляльки виготовляються тільки вручну і добре передають енергетику майстра дитині.</p>			
21	Ляльки народів світу	Теорія	<p>Ляльки Ндебеле (рис. 28). Ндебеле – народ, що проживає в ПАР, провінції Трансваль. Загальна чисельність його становить всього близько 300 тисяч людей. Велику популярність мають розписні будинки ндебеле. До речі, саме стиль ндебеле був використаний при створенні прапора ПАР.</p> <p>Африканські церемоніальні ляльки Ндебеле виготовлялися в основному для різних обрядів. Виготовлення традиційних ляльок є дуже древнім мистецтвом. Ляльок роблять жінки вручну і багато прикрашають бісером. Всі суцільно розшивається бісерними рядами і орнаментами в геометричній формі. Кожна лялька ндебеле унікальна, адже робиться в єдиному екземплярі, ніколи не повторяється по кольоровій гамі та узорами вишивки.</p> <p>Ляльки Семінол. Американські індіанці семіноли проживають у штаті Флорида США. Слово «семіноли» в перекладі означає «вільні люди». Їх основне заняття землеробство та традиційні ремесла. Багато виробів індіанці виготовляють для туристів. До них відносяться корзини, вироби з бісеру, тканинні вироби і, звичайно, ляльки, в яскравих народних костюмах. Ляльки семінола користуються шаленою популярністю серед туристів та колекціонерів. Основу ляльки роблять із волокон палметто. Palmetto – низькорослі пальми, що ростуть на берегах річок. Очі та рот вишивають найпростішими стіжками. Ляльці шують традиційний одяг з бавовняної тканини в національному лоскутному стилі. Чим вища лялька, тим багатше прикрашають її одяг лоскутними вставками.</p> <p>Ляльки Анголи. Ляльки Анголи відомі, як «діти родючості». Власниця ляльки одягала її у власні прикраси, нічого для ляльки не шкодуючи. Тому лялька представляла собою велику сімейну цінність. Таких ляльок дуже</p>	Ф	Н	ОО

Продовження таблиці 1.5

1	2	3	4	5	6	7
			<p>берегли, і про них дбали як про дітей. Навіть в разі пожежі ляльку намагалися врятувати в першу чергу. Згодом ляльку отримувала при заміжжі старша дочка матері.</p> <p>Традиційні ляльки іннуїти дуже реалістично представляють собою певних представників свого народу – ескімосів Аляски. На одязі ляльок може бути присутнім багато етнографічних елементів: вишивка, орнамент, аплікації, хутряні обробки. Виготовляються традиційні ескімоські ляльки досить складним способом – виточуються з дерева, а вже потім для них виготовляється відповідний одяг.</p> <p>Ляльки Навахо. Народні ляльки Навахо шийються з бавовняної тканини або м'якої шкіри, раніше традиційно використовувалася оленьча шкіра. Лиця розфарбовуються або вишиваються. Справжні ляльки навахо дуже складні у виконанні. Точно дотримуються пропорції, ретельно виконується традиційний наряд, який має велику справжність в деталях. Тому ляльки навахо мають дуже велику цінність для колекціонерів. Для туристичної торгівлі індіанці виготовляють народних ляльок в спрощених варіантах, і ці ляльки теж добре купуються на різних фестивалях і в сувенірних магазинах.</p> <div data-bbox="797 938 1675 1236" data-label="Image"> </div> <div data-bbox="846 1249 1563 1276" data-label="Caption"> <p>а б в г д</p> </div> <p>Рисунок 28 – Зображення ляльок різних народів: а - ляльки Ндебеле; б – ляльки Семінол; в – ляльки Анголи; г – Іннуїти д –ляльки Навахо</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
22	Технологія виготовлення сучасної текстильної ляльки	Метод	<p>Виготовлення ляльки складається з кількох етапів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – підбір матеріалу та підготовка його до роботи (прання, відпарювання тканини); – виготовлення лекал та розкрій деталей; – зшивання деталей ляльки; – набивання деталей; – збирання конструкції в одне ціле; – виготовлення одягу ляльки; – остаточне оформлення роботи. <p><i>Виготовлення лекал та розкрій ляльки.</i></p> <p>Викрійку найкраще робити з картону, тому що тверді лекала щільніше прилягають до матеріалу, їх легше обводити, вони більш довговічні. Отриману викрійку накладають на виворітну сторону матеріалу, щільно притискають і накреслюють простим олівцем. Якщо матеріал темних тонів, то для обведення використовують гостро заточений білий олівець. Не можна, обводити викрійку крейдою: при цьому спотворюються розміри деталей.</p> <p><i>Збільшення або зменшення розмірів викрійки.</i></p> <p>Якщо виникає необхідність виготовити іграшку більшого або меншого розміру, ніж наявна форма, то з викрійкою потрібно попрацювати додатково. Не важкий, старий, але цілком надійний спосіб – збільшення або зменшення масштабу креслень і малюнків за допомогою квадратів.</p> <p>1.Розкресліть аркуш з викрійкою на квадрати однакової величини. Чим менші квадрати, тим більш точно буде збільшений або зменшений малюнок.</p> <p>2.Візьміть чистий аркуш і накресліть на ньому квадрати однакової величини з розміром сторони більшим, ніж квадрати на початковому малюнку (якщо Ви хочете збільшити малюнок) і з розміром сторони меншим, ніж квадрати на початковому малюнку(якщо Ви хочете зменшити малюнок).</p> <p>3.При збільшенні перенесіть лінії початкового малюнка в клітки більшого розміру і, навпаки, при зменшенні перенесіть лінії початкового малюнка в клітки меншого розміру.</p>	ЧВ	Ф	ПС

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>При розкрої обов'язково звертайте увагу на напрямок основної нитки. В іншому випадку одяг тягтиметься і втрачатиме форму. Парні деталі, наприклад, руки, розкладайте симетрично, щоб вони не виявилися викроєними на один бік. Або можна викроювати парну форму, поклавши її на тканину, складену вдвічі. Перенесіть усі мітки з паперового лекала на тканину. Після обведення ще раз перевірте розмітку і потім вирізайте по другій лінії припуску на шов. Увага! Всі форми дано без припусків на шви! Тому вирізайте деталі, залишаючи припуски 05 – 07 см.</p> <p>Зшивання деталей ляльки</p> <p>Тепер зшийте їх вручну чи на швейній машині. Строчку прокладайте з виворітного боку, дотримуючись всіх міток. Не забудьте залишити незашиті ділянки, через які деталь вивертають і набивають наповнювачем. Після набивання акуратно зашийте отвір потайними стібками.</p> <p>Набивання деталей ляльки (рис. 29).</p> <p>Перед тим як набити деталі наповнювачем, виверніть їх на лицьову сторону і розправте всі куточки тонкою дерев'яною паличкою. Нею зручно працювати і при набиванні дрібних деталей. Особливо щільно доцільно набивати голову та шию ляльки. Для голови ляльки можна використати пінопластову кулю.</p> <div data-bbox="1025 954 1263 1254" data-label="Image"> </div> <p>Рисунок 29 – Наповнення деталей ляльки З'єднуємо деталі ляльки методом поданим на рисунку 30.</p>			

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<div data-bbox="965 256 1305 671" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="920 699 1487 735">Рисунок 30 – З'єднання деталей ляльки</p> <p data-bbox="725 742 1238 778"><i>Оформлення обличчя ляльки(рис. 31).</i></p> <p data-bbox="658 783 1753 887">Обличчя ляльки можна намалювати акриловими фарбами та пензликами, зробити вічка з намистин, гудзиків або скористатися готовими пластиковими вічками.</p> <div data-bbox="857 895 1554 1161" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="916 1193 1494 1230">Рисунок 31 – Оформлення обличчя ляльк</p> <p data-bbox="658 1233 1753 1302">Очі можна намалювати фарбами, вишити нитками, оформити намистинками, гудзиками або пластиковими вічками.</p> <p data-bbox="658 1307 1753 1375">Якщо ви вирішили намалювати обличчя акриловими фарбами, то спочатку потренуйтеся робити це на аркуші паперу.</p>			

Кінець таблиці Б.1

1	2	3	4	5	6	7
			<p>Виберіть найвдаліший ескіз і зробіть на лицьовій стороні голови розмітку простим олівцем, наносячи ледь помітні лінії для очей, рота та носика. Вже потім розфарбуйте обличчя акриловими фарбами</p> <p>Вираз обличчя лялечки залежить від відстані між очима. Змінюючи його, можна отримати веселу або сумну лялечку, примхливу або зосереджену.</p> <p>Оформлення зачіски.</p> <p>Волосся ляльки можна придбати штучне, і прикріпити до голови клейовим методом. Якщо ви хочете, щоб у ляльки було волосся з пряжі, то візьміть пряжу кольору, що сподобався, і намотайте її на лист щільного картону або книгу.</p> <p>Від їхнього розміру залежатиме довжина волосся, а від кількості витків – пишність зачіски. Розріжте пряжу по краях картону та виконайте шов посередині (рис. 32). Пришийте готову перуку до голови ляльки, розташовуючи шов точно по середній лінії.</p> <p>Рисунок 32 – Оформлення зачіски ляльки</p> <p>Виготовлення одягу та взуття ляльки</p> <p>Одяг ляльки простого крою. Плечові вироби проєктуються з застібкою спереду або зі сторони спинки. Для зшивання деталей використовуємо з'єднувальні шви. Зрізи обметуємо зигзагоподібною строчкою. Подошву взуття ущільнюємо вставляючи картон або гуму. Інструкційну картку на виготовлення текстильної ляльки, підбірку викрійок та взуття подано в додатку А.</p> <p>Як виявилось, зробити текстильну ляльку своїми руками заняття не просте, але цікаве. А найголовніше, що тепер ви зможете самостійно підбирати одяг або брати готові лялькові образи з інтернету, і одягати своїх лялечок за останнім писком моди. Текстильні ляльки стануть хорошими друзями для вашої дитини, яка буде радіти разом з вами новому виробу.</p>			

ДОДАТОК В (додатковий) МАКЕТ ПОСІБНИКА «ВИГОТОВЛЕННЯ ЛЯЛЬКИ З ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ»

Виготовлення ляльки з текстильних матеріалів : навч. посіб. / укладач Клюд Л.В. – Хмельницький, 2023 – 92 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
РОЗДІЛ 1. ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ТЕКСТИЛЬНОЇ ЛЯЛЬКИ.....	5
1.1 Історія виникнення ляльки.....	5
1.2 Класифікація за різними ознаками.....	7
1.3 Матеріали для виготовлення ляльок.....	8
1.4 Інструменти та обладнання.....	10
1.5 Методи обробки деталей ляльки.....	22
Питання та завдання для контролю знань до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ВИГОТОВЛЕННЯ ЛЯЛЬКИ – МОТАНКИ.....	27
2.1 Загальні підходи до виготовлення ляльок – мотанок.....	27
2.2 Особливості виготовлення ляльки – пелешака.....	28
2.3 Особливості виготовлення ляльки – круп'янички.....	30
2.4 Особливості виготовлення ляльки – травички.....	31
2.5 Особливості виготовлення ляльки – нерозлучки.....	32
2.6 Особливості виготовлення ляльки – берітчині.....	34
Питання та завдання для контролю знань до розділу 2.....	35
РОЗДІЛ 3. РІЗНОВИДИ СУЧАСНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ЛЯЛЬОК ТА ТЕХНОЛОГІЯ ЇХ ВИГОТОВЛЕННЯ.....	37
3.1 Найпопулярніші ляльки ручної роботи.....	37
3.2 Горнична іграшка.....	37
3.3 Лялька – примітив.....	38
3.4 Гарбуголови ляльки.....	40
3.5 Лялька – вальдорфська лялька.....	41
3.6 Лялька Ретгеда.....	41
3.7 Лялька Тільда.....	42
3.8 Корейські трапеліси.....	44
3.9 Вальдорфська лялька.....	46
3.10 Ляльки різних народів.....	47
3.11 Технологія виготовлення сучасної текстильної ляльки.....	48
Питання та завдання для контролю знань до розділу 3.....	52
Перелік джерел посилань.....	53
Додатки.....	55
Додаток А – Інструкційні картки виготовлення текстильних ляльок.....	55
Додаток В – Підбірка лекал текстильних ляльок.....	84

Лялька з тканини – старовинний вид рукоділля, в який вдихнули нове життя майстри з усього світу. Сучасні ляльки – яскраві, стильні, несудний вид хендмейду. Текстильні ляльки, зроблені своїми руками, – це, як правило, іграшки не для маленьких дітей, а для цілком дорослих дивачок.

Це видання познакомить з історією та різновидами ляльки, дасть можливість оволодіти навичками виготовлення текстильної іграшки.

Умовні позначення:

- Базове поняття
- Цікаво знати
- Питання та завдання для контролю знань.

РОЗДІЛ 1. ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ТЕКСТИЛЬНОЇ ЛЯЛЬКИ

1.1 Історія виникнення ляльки

Така іграшка в наш час грашка як лялька має тисячолітню історію на протязі якого періоду існування людства. В історії кожен цивілізацій існували ляльки та моти різні призначення (рис. 1). Перші відома іграшки про ляльки – знахідки Стародавньої Єгипту. Єгиптяни ділилися 20 ст. до н. е. Вважалися, у них була кіла ллякова колючка, що служила для своєї господарки чимось являю журналу мод. Їм робили дуже дорогі і урочисті наряди. Саме за египетських ляльок народи завоювали обличчя для особливо урочистих церемоній.

Рисунок 1. Старовинні ляльки

У різних племен і в різних країнах ляльки були різними. Вони були злісними від «лишого ока» в колісці дитини. Для жінки лялька – образ домашнього воцаря і являють символ родючості і великої ролі. Чоловік брав з собою на війну або в лагерь подорож ляльку – берегиню від ворога, від меча, від лівої людини. Таких ляльок добували зборити і перекладати у спадок, дарували молодим на весіллі.

Поступово лялька стала і традиційною іграшкою для колісної дитини. Батько Гіого написав у своєму творі чудові слова, які вказують важливий символічний сенс ляльки: «Маленька дівчинка без

РОЗДІЛ 2. ВИГОТОВЛЕННЯ ЛЯЛЬКИ – МОТАНКИ

2.1 Загальні підходи до виготовлення ляльок – мотанок

Існувало три типи ляльок – мотанок: немовля, баба, молода дівчина.

Лялька буває різної форми – великою й маленькою, про те існують деякі особливості виготовлення, які стосуються усіх ляльок – мотанок. Лялька – мотанка робиться шляхом намотування ниток, витягуючи в них сухі трави, кити, зерна.

Трипліні вирощували льон, конопли: були гарними знахідками технічної сировини, тому виготовляли ляльки з виробленої продукції. До сих пір вважають, що лялька, зроблена з ниток льону або конопли, має священне значення.

Серед українських народних ляльок окремо виділяються ляльки з тканини. Для їх створення використовували переважно шматки зі старого одягу, що вишив з ужитку, або ті, що залишилися від шиття нового. Ці ляльки поділяють за способом виготовлення на: вузлові, кручені, мотані, шиті. Ми будемо розглядати технологію виготовлення ляльки, яка робиться способом змотування тканини і в наш час називається «мотанка» (рис. 21).

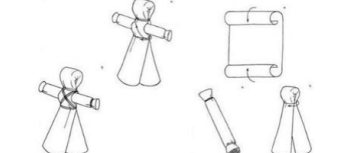

Рисунок 21 – Схема змотування ляльки – мотанки

Голову ляльки формують з невеличкого клаптика тканини, в середню якого вкладують кульку з ниток, інших клаптиків чи вати. Таку заготовку голови обмотують хрест на хрест нитками, символічно зображуючи лице

РОЗДІЛ 3. РІЗНОВИДИ СУЧАСНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ЛЯЛЬОК ТА ТЕХНОЛОГІЯ ЇХ ВИГОТОВЛЕННЯ

3.1 Найпопулярніші ляльки ручної роботи

Ляльки ручної роботи належать до преміум-сегменту: створити таку красу – ціле мистецтво. Розглядаючи класифікацію авторських «сенс-медіо» ляльок ручної роботи, можна виділити такі основні з них, що завоювали серця майстрів і набрали популярності у споживачів, як інтер'єрна лялька, тільда, сніжка або великокілака, гарбузка, горнична лялька, лялька-примітив, вальдорфська лялька.

ЦІКАВО ЗНАТИ

Наші існує два основних види авторських ляльок: «one – of – a – kind» (єдина в своєму роді) і «limited edition» (обмежена кількість). Авторські ляльки, що відносяться до першого виду, виготовляються в одинокі екземпляри, майстрині не замовляють. На даний момент в світі близько 200 майстрів – діячів займаються створенням унікальних творів мистецтва (Melvin Silver, Tatiana Baeva, Lisa Lichtenfels і ін.). Якщо же вам лялька limited edition випадає об'єктом вашого інтересу, варто звернутися до авторки.

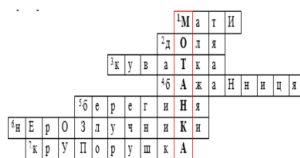

3.2 Горнична лялька

Одна жінка пошила іграшку для своєї хрещениці. Дівчинка прийшла до хрещної в гості на фабрику і виступила іграшку в сирій і загодувало для прикормового тесту. Жінка виступила іграшка в душі, і здивувалася – вона стала схожа на принц і з вигляду, і по запаху.

4. Чому мотанку робили безлікою?
5. Навіть матеріали, які використовували для створення ляльки-мотанки
6. Як значення для людини мали ляльки-мотанки?
7. Що означає хрест на обличчі ляльки?
8. Що символізує одяг ляльки?
9. Як називалася лялька з немовлям?
10. Як називалася лялька, що виготовлялася на шпальне життя?
11. Як називалася лялька, яку приписували над коліскою дитини?
12. Як називалася лялька – подружка, котрій розповідали потаємні бажання?
13. Як називалася лялька, яка символізувала достаток та доброту родині, в основу якої насипали зерно.
14. Як називалася лялька, що символізувала шпальне подружжє життя та злагоду між чоловіком та жінкою?
15. Для чого робили ляльки-мотанки?
16. Розв'язати Кросворд

Кросворд

1. Лялька з немовлям.
2. Лялька, що виготовлялася на шпальне життя.
3. Лялька, яку приписували над коліскою дитини.
4. Лялька – подружка, котрій розповідали потаємні бажання.
5. Лялька – символ роду.
6. Лялька, що символізувала шпальне подружжє життя та злагоду між чоловіком та жінкою.
7. Лялька, яка символізувала достаток та доброту родині, в основу якої насипали зерно.

Виготовлення одягу на вузлях ляльки

Одяг ляльки простого крою. Швейні виробі просяться з застілкою спереду або зі сторони спинки. Для знання деталей використовують з'єднувальні шви. Зрізи обмотують zigzag-подібною строчкою. Підшов вузля утворюємо вставлюючи картон або гуму. Інструкційну картку на виготовлення текстильної ляльки, підбірку виробів та вузля подано в додатку А.

Як виявилось, зробити текстильну ляльку своїми руками заняття не просте, але цікаве. А найголовніше, що тепер ви зможете самостійно підібрати одяг або брати готові лялькові образи з інтер'єру, і одягати своїх ляльок за останнім писком моди. Текстильні ляльки стануть хорошими друзями для вашої дитини, яка буде радіти разом з вами новому виробу.

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ДО РОЗДІЛУ 3

1. Назвіть види сучасних текстильних ляльок.
2. З яких етапів складається технологія виготовлення сучасної текстильної ляльки?
3. Які шви використовують для з'єднання деталей текстильної ляльки.
4. Які деталі ляльки з'єднують за допомогою термостроку.
5. Які особливості виготовлення ляльки – великокілака?
6. Які особливості виготовлення ляльки – гарбуголови?
7. Як шви використовують для виготовлення одягу ляльки?
8. Перерахуйте технологічні параметри строчок для з'єднання деталей тіла ляльки.
9. Навіть основні види ручних строчок, які використовують для виготовлення ляльки.
10. Для чого використовується ручна копіювальна строчка?
11. Для яких операцій використовуються армовані швейні нитки?
12. Для яких операцій використовуються термостроки?
13. Яких правил безпеки потрібно дотримуватися під час роботи з клеями?
14. Яких правил безпеки потрібно дотримуватися під час ручного шиття?
15. Яких правил безпеки потрібно дотримуватися під час роботи на швейній машині?

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Інструкційна картка виготовлення ляльки – мотанки «Пелешак»

Зразок	Матеріали:	Час виготовлення виробу – 1 година	
	бавовняне біле полотно (25x25 см), полотно для підшоку (30x30 см), бавовняне кольорове полотно (15x15 см), вата, нитки, стрічка довжиною 20 см, шириною 0,3-0,5 см.		
	Інструменти: ножиці.		
№ з/п	Найменування необхідної операції	Технічні умови виконання операції	Графічне зображення
1	Формування голівки ляльки	В середину білого полотна розміром 25x25 см вкласти шматочок вати Обмотуємо знизу, формуючи голівку	
2	Виготовлення головної убори	Кольорове полотно розміром 15x15 см загинути по діагоналі, лицьовим боком вверх. В результаті утвориться хустка	
3	Оформлення голівки ляльки	Одгнуту хустку на голівку, обмотуємо нитками знизу	
4	Формування тулуба ляльки	Тулуб формувати з білого і кольорового полотна. Підготуємо полотно та швидко обмотуємо нитками.	
5	Оформлення виробу	Загнути ляльку в положенні «пелешак». Перев'язати її стрічково-шовним виглядом нитками немовля.	